

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jana Krhin

**Alternativni (novejši) viri socialne
opore pri starejših**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jana Krhin

Mentorica: izr. prof. dr. Valentina Hlebec

**Alternativni (novejši) viri socialne
opore pri starejših**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

Alternativni (novejši) viri socialne opore pri starejših

Obdobje starosti prinaša številne spremembe, zato se lahko pri starejši osebi pojavi osamljenost. Starejši niso le pasivni prejemniki socialne opore iz svojih omrežij, temveč so tudi aktivni pri iskanju novih virov. Ti jim dvigujejo kakovost življenja, jih naredijo samostojnejše ter jim omogočijo, da dlje ostanejo v domačem okolju. Nekateri starejši si socialno oporo poiščejo tudi prek osebnih oglasov, ki so objavljeni v revijah.

Teoretični del diplomske naloge vsebuje pregled tematik o socialni opori, socialnih omrežjih, starosti in staranju. Predstavila sem novejše (alternativne) vire socialne opore. Osredotočila sem se na osebne oglase kot nov vir socialne opore.

V empiričnem delu sem uporabila osebne oglase, ki so bili objavljeni v reviji Vzajemna v letu 2010. S sekundarno analizo podatkov sem ugotovila, kdo oglase daje, koga prek oglasa išče ter kakšne vrste oporo želi od te osebe.

Ključne besede: socialna opora, socialna omrežja, osebni oglasi, starejši ljudje.

Alternative (newer) sources of social support and the seniors

Growing old brings many changes which can lead to loneliness. Seniors are not merely passive recipients of social support from their networks; they are active as regards searching for new sources. These sources increase their quality of life, make them more independent and also enable them to stay in their home environment longer. Some seniors search for social support through personal advertisements published in magazines.

The theoretical part of my diploma thesis presents an overview of themes on social support, social networks, old age and ageing. It presents newer (alternative) sources of social support and focuses on personal advertisements.

The empirical part uses personal advertisements as published in a Vzajemna magazine in 2010. The secondary analysis of the data has revealed who posts such advertisements, who is wanted, and what qualities or supports are in demand from the person.

Key words: social support, social networks, personal advertisements, elderly people.

KAZALO

1 UVOD.....	6
2 SOCIALNA OPORA	8
2.1 Opredelitev socialne opore	8
2.2 Socialna opora skozi življenjski cikel	13
3 SOCIALNA OMREŽJA	14
3.1 Opredelitev omrežja	14
4 SOCIALNA OPORA IN SOCIALNA OMREŽJA STAREJŠIH.....	18
4.1 Starost in staranje	18
4.2 Socialna omrežja starejših	20
4.3 Raziskave omrežij socialne opore starejših.....	23
5 SOCIALNA OPORA V DRUŽBENORAZVOJNI PERSPEKTIVI.....	26
5.1 Prehod iz tradicionalne v (post)moderno družbo	26
5.2 Alternativni viri socialne opore	28
5.3 Osebni oglasi	35
5.4 Raziskave osebnih oglasov.....	36
6 EMPIRIČNI DEL	38
6.1 Opis vzorca.....	38
6.2 Analiza in rezultati	39
7 ZAKLJUČEK.....	47
8 LITERATURA	50
9 PRILOGA A – IZPISI IZ SPSS-A	55

KAZALO SLIK IN TABEL

Slika 3.1: Teoretični model omrežij socialne opore - diagram treh koncentričnih krogov	16
Tabela 6.1: Demografski podatki	39
Tabela 6.2: Spol osebe, ki jo iščejo	40
Tabela 6.3: Delež oseb, ki so osamljene v posameznih starostnih skupinah	41
Tabela 6.4: Delež oseb, ki so v svojem oglasu navedli telesno višino ter telesno težo..	41
Tabela 6.5: Delež oseb, ki so v svojem oglasu navedle določeno osebnostno lastnost..	42
Tabela 6.6: Osebnostne lastnosti pri iskani osebi glede na spol osebe, ki je oddala osebni oglas	45

1 UVOD

S preučevanjem socialnih omrežij starejših ugotavljamo, kakšni so njihovi stiki z drugimi. Tako lahko ugotovimo kdo starejšim pomaga v določeni situaciji, s kom se družijo in pogovarjajo o pomembnih stvareh. V Sloveniji najpomembnejši vir socialne opore starejšim predstavljajo njihovi družinski člani. Ker obdobje starosti prinaša številne spremembe: upokojitev, smrt bližnjih, bolezni ipd., se lahko pri starejši osebi pojavi osamljenost. Vendar starejši niso le pasivni prejemniki socialne opore iz svojih omrežij, temveč so tudi aktivni pri iskanju novih virov, ki jim nudijo različne vrste socialne opore (instrumentalno, informacijsko, emocionalno ter druženje). V zadnjih letih je ponudba pomoči starejšim v Sloveniji postala zelo pestra in raznolika. Nekateri starejši si oporo poiščejo tudi preko osebnih oglasov, ki so objavljeni v revijah, časopisih ali na internetu.

V teoretičnem delu moje diplomske naloge sem opredelila glavne pojme, ki se nanašajo na predmet preučevanja. V drugem poglavju sem opredelila pojem socialna opora, predstavila sem različne teoretike in njihove opredelitve socialne opore ter socialno oporo razdelila na formalno in neformalno. Osredotočila sem se tudi na socialno oporo skozi življenjski cikel ter opisala dejavnike, ki vplivajo na spreminjanje velikosti, strukture in sestave omrežja.

V tretjem poglavju sem predstavila pojem socialna omrežja, vrste in značilnosti omrežij. Podrobneje sem predstavila tudi teoretični model socialne opore s tremi koncentričnimi krogi.

V četrtem poglavju sem se ukvarjala s socialno oporo starejših. Najprej sem predstavila proces staranja prebivalstva ter projekcije za Slovenijo in Evropo. Nato sem opredelila biološke, psihološke in družboslovne teorije staranja. Kasneje sem se osredotočila na socialna omrežja starejših. Predstavila sem tudi Wengerjevo klasifikacijo socialnih omrežij starejših. Na koncu sem povzela nekaj raziskav socialnih omrežij starejših.

V petem poglavju sem obravnavala glavne spremembe v omrežjih socialne opore v družbeno - časovni perspektivi. Opredelila sem koncepta tradicionalnih in »alternativnih« ali postmodernih mrež socialne opore. Nato sem predstavila tudi nove socialne vire na katere se lahko starostnik opre. Na koncu sem se osredotočila še na osebne oglase, kot nov vir socialne opore.

V empiričnem delu diplomske naloge sem uporabila osebne oglase, ki so bili objavljeni v reviji Vzajemna v letu 2010. S sekundarno analizo podatkov (osebnih oglasov) sem poskušala ugotoviti, kdo oglase daje, koga prek oglasa išče, ter kakšne vrste oporo želi od te osebe. V zaključnem delu diplomske naloge sem podala ključne ugotovitve.

2 SOCIALNA OPORA

V tem poglavju bom opredelila pojem socialna opora. Predstavila bom različne teoretike in njihove opredelitve socialne opore. V nadaljevanju bom predstavila Vauxov model, ki socialno oporo razdeli na tri elemente: vire, oblike in posameznikovo subjektivno zaznavo socialne opore. Socialno oporo bom razdelila še na formalno in neformalno ter povzela značilnosti obeh. V drugem delu bom predstavila socialno oporo skozi življenjski cikel. Opisala bom dejavnike, ki vplivajo na spreminjanje velikosti, strukture in sestave omrežja.

2.1 Opredelitev socialne opore

Raziskovanje socialne opore ima več zgodovinskih virov. Na kasnejše raziskovanje socialne opore je močno vplival Durkheim. V svoji študiji o samomoru je poudaril pomen socialnih odnosov ter to, da njihovo pomanjkanje poveča možnost samomora. Sistematično raziskovanje socialne opore se je začelo precej kasneje, v sedemdesetih letih 20. stoletja. Zgodnejši raziskovalci socialne opore so izhajali iz domneve o pozitivnih učinkih povezanosti v omrežje socialnih odnosov na psihično in fizično zdravje posameznika (Hlebec in Kogovšek 2004, 15).

V literaturi obstaja mnogo opredelitev socialne opore. Zgodnejše opredelitve iz sedemdesetih let 20. stoletja so poudarjale predvsem emocionalno razsežnost socialne opore, oziroma oporo kot občutek pripadnosti in sprejetosti ter skrbi pri pomembnih drugih. Najpomembnejši začetniki raziskovanja socialne opore so Cassel, Caplan in Cobb. Vsi trije so izhajali predvsem iz emocionalnega vidika opore in so pomembno vplivali na razvoj tega področja (Hlebec in Kogovšek 2004, 15-16).

Cassel (v Hlebec in Kogovšek 2004, 15-16) je izhajal iz prepričanja, da je raziskovanje psihosocialnih procesov izjemno pomembno za razumevanje bolezenskih stanj in da socialna opora igra ključno vlogo pri boleznih povezanih s stresom. Razrahljane pomembne socialne vezi, ki jih povzroči stresno okolje, lahko pustijo posameznika z

neustreznimi ali zmedenimi povratnimi informacijami, ki lahko porušijo njegovo notranje ravnotežje in povečajo njegovo dovzetnost za bolezni. Povratno informacijo, ki je po Casselu ključen element socialne opore, posamezniku nudijo predvsem njegovi pomembni in najbližji drugi. Socialna opora naj bi tako bila zaščita, ki posameznika in njegovo zdravje ščiti pred stresnimi vplivi okolja. Z razlikami v ustreznosti povratnih informacij je Cassel pojasnjeval razlike v zdravstvenih nepravilnostih pri ljudeh, ki so sicer živeli v podobnih okoljih. Cassel je tudi priznaval, da sta stres in opora v nekaterih situacijah neločljivo povezana, saj lahko stresni dogodki po eni strani zmanjšajo oporo, po drugi strani pa povečujejo potrebe po opori.

Podobno kot Cassel je tudi *Caplan* (v Hlebec in Kogovšek 2004, 16) poudarjal pomen socialnih vezi in njihov vpliv na potek ter izid kriz in življenjskih prehodov določenega posameznika. Izpostavljal je pomembnost vzajemnosti in trajnosti odnosov. Teh ni omejeval le na najbližje vezi, kot so družinski člani in prijatelji. Upošteval je tudi bolj oddaljene vezi, kot so skupine za pomoč, sosedski odnosi ipd. Caplan je tudi podrobneje opredelil tri vrste pomoči, ki jo taki oporni sistemi nudijo posamezniku: emocionalna, materialna in informacijska opora.

Tudi *Cobb* (v Hlebec in Kogovšek 2004, 16-17) je socialno oporo razumel v kontekstu zaščite pred stresom in kot dejavnik dobrega počutja. Socialno oporo je opredelil kot informacijo, ki posamezniku omogoča, da se zaveda, da je ljubljen, sprejet in spoštovan, ter da pripada vzajemnim obveznostim in sistemu komuniciranja. Vzajemnost je pomemben dejavnik preučevanja in razumevanja delovanja socialne opore. Vzajemnost lahko zelo vpliva na zadovoljstvo z življenjem in na občutek sreče. Posamezniki, ki v svojih odnosih uravnoteženo izmenjujejo oporo, so ponavadi zadovoljnejši in srečnejši. Zdi se, da vzajemnost variira glede na stopnjo bližine odnosa ter glede na norme in pričakovanja, ki so s tem povezana. Pri odnosih z bolj oddaljenimi ljudmi veljajo strožja pravila neposredne izmenjave. Ta naj bi bila takojšnja in količinsko čim bolj enaka, medtem ko so ta pravila pri bližnjih odnosih precej ohlapnejša in dolgoročnejša.

Poznejši teoretiki in raziskovalci socialne opore (npr. Thoits) kljub priznavanju socialne opore kot kompleksnega večrazsežnostnega pojma še vedno poudarjajo primarni pomen

emocionalne opore najpomembnejših drugih kot najmočnejšega pojasnjevalnega dejavnika za zmanjševanje stresa in njegovih posledic za zdravje ter dobro počutje. Ključni pomen socialne opore je v njegovih pozitivnih emocionalnih funkcijah (Hlebec in Kogovšek 2004, 16-17).

Novejše opredelitve (npr. House, Vaux) pa poudarjajo, da je socialna opora tudi kompleksen interakcijski in komunikacijski proces med ljudmi (Hlebec in Kogovšek 2004, 17).

Ena najpomembnejših opredelitev socialne opore je *Vauxova*. Socialno oporo deli na tri osnovne elemente, ki jih povezuje kompleksna dinamika procesov izmenjave in komuniciranja med posameznikom in njegovim socialnim okoljem (Hlebec in Kogovšek 2004, 22):

1. *Viri socialne opore* – so tisti del socialnega omrežja, na katerega se posameznik obrača po pomoč in oporo, ali ki to pomoč nudi sam od sebe (Hlebec in Kogovšek 2004, 22). Ti viri opore lahko posamezniku nudijo različne vrste pomoči ali opore: materialno, finančno, lahko so vir informacij, ali pa pomagajo na emocionalni ravni. Viri pomoči so lahko obravnavani kot specialisti, na katere se posameznik obrača le v specifičnih življenjskih situacijah in ostali, ki posamezniku stojijo ob strani v mnogih različnih situacijah v življenju in jih lahko razumemo kot samoumevne stebre pomoči (Podreberšek 2005, 22). Viri predstavljajo del socialnega omrežja, ki posamezniku zagotavlja pomoč in oporo. Predpostavlja se, da so ta omrežja stabilna tako po velikosti kot po sestavi. Izjema so le življenjski prehodi in pa večje spremembe (Hlebec in Kogovšek 2004, 22).
2. *Oblike socialne opore* – predstavljajo različna konkretna dejanja opore ali pomoči, ki so lahko izvedena spontano s strani virov posameznikovega omrežja ali na prošnjo pomoči željnega posameznika. Vaux je opredelil šest oblik opornega vedenja: emocionalno vedenje, odzivanje, svetovanje/vodenje, praktično vedenje, finančno/ materialno vedenje in druženje (Podreberšek 2005, 23).

3. *Posameznikova subjektivna zaznava ali ocena socialne opore* – je ocena prisotnosti, zadostnosti in kakovosti te opore. Je indikator kakovosti delovanja in izpolnjevanja namena socialne opore. Ta ocena je lahko bolj globalna in zadeva ustreznost posameznikovega omrežja kot celote, lahko pa zadeva posamezen del omrežja ali specifične odnose (npr. partner, prijatelji, sodelavci) ali pa posamezne oblike socialne opore (npr. emocionalne, materialne ipd.) (Hlebec in Kogovšek 2004, 22).

Socialno oporo lahko opredelimo tudi glede na njene oblike in funkcije. Na osnovi teoretičnih opredelitev in empiričnih študij se je sčasoma oblikoval relativen konsenz, po katerem lahko vrste socialne opore uvrstimo v štiri večje skupine. Te skupine so:

1. *instrumentalna* (materialna) *opora* se nanaša na pomoč v materialnem smislu (posojanje denarja, orodja, pomoč pri hišnih opravilih...)
2. *informacijska opora* se nanaša na informacije, ki jih anketiranec ponavadi potrebuje ob kakšni večji življenjski spremembi (npr.: ob selitvi, iskanju nove službe...)
3. *emocionalna opora* je pomoč ob večjih ali manjših življenjskih krizah (npr.: smrti bližnjega, ločitvi, težavah v družini ali na delovnem mestu...)
4. *druženje*, ki predstavlja socialno oporo v obliki neformalnega občasnega druženja (izleti, obiski, kino...) (Hlebec in Kogovšek 2003, 106-107).

V omrežjih socialne opore obstaja določena stopnja specializacije članov omrežja glede na vrsto socialne opore. Emocionalno oporo in druženje praviloma posamezniku nudijo najbližje osebe (partner, najbližji sorodniki in najtesnejši prijatelji). Ti člani pa hkrati nudijo tudi druge vrste opore. Za razliko od tega najbližjega omrežja velik del instrumentalne in informacijske opore nudijo bolj oddaljene vezi – npr. znanci, sosedje, sodelavci ipd. Najpogostejši partnerji za druženje so prijatelji. Pomemben vir socialne opore so tudi sorodstvene vezi, ki lahko predstavljajo močan in večrazsežen vir podpore (Kogovšek in drugi 2004, 61-63).

Socialno oporo lahko delimo tudi na *formalno* in *neformalno* socialno oporo.

Med tem ko so *formalni viri socialne opore* definirani kot dobrine in storitve javnega sektorja, ki jih opravljajo strokovno usposobljene osebe v različnih organizacijah (Černigoj Sadar 2004, 133), lahko *neformalno oporo* opredelimo kot oporo, ki jo nudijo sorodniki in prijatelji. Neformalna opora je neinstitucionalna opora. Dostop do neformalne opore ni določen toliko s potrebami tistega, ki oporo potrebuje, temveč je odvisen od njegovega dostopa do sorodstvenega omrežja. Neformalno oporo lahko nudijo tudi drugi viri opore: sosedje, sodelavci ali pa tudi druge osebe, ki v določenih primerih in ob odsotnosti drugih neformalnih virov predstavljajo pomemben vir opore posameznika. Posameznik kot uporabnik deli določene podrobnosti z drugimi člani omrežja, zato je njihov odnos bolj osebni in v mnogih primerih tudi dvosmeren. Neformalno omrežje nudi predvsem emocionalno oporo in druženje, v mnogih primerih pa tudi instrumentalne storitve, kot so prevozi, priprava obrokov, nakupovanje in hišna opravila, pomoč pri osebni negi itd. (Hojnik-Zupanc 1996, 9-11; Graham v Dremelj 2004, 77).

Sodelovanje in dopolnjevanje formalnih in neformalnih virov socialne opore je zelo pomembno za zagotavljanje kvalitete življenja starejših, še posebno ko naraste potreba po pomoči drugih. Formalna pomoč starejšim osebam ne pomaga le dlje ostati v svoji domači skupnosti, ampak tudi razbremeni dajalce neformalne opore. Vedeti moramo, da celovita skrb za starega človeka ne temelji na izključevanju, temveč pa na povezovanju in dopolnjevanju različnih mrež socialne opore (Hojnik-Zupanc 1996, 3-9).

Obstajata dva *modela povezave med formalno in neformalno oporo*. Prvi model pravi, da je neformalna pomoč družine in ostalih članov opornega omrežja umaknjena takoj, ko člani opornega omrežja zaznajo, da obstaja možnost formalne opore s strani institucij in prostovoljnih organizacij (Green v Kregar 2007, 19-20). Drugi model pa zagovarja tezo, da osebe, ki so večji prejemniki formalne opore, prejemajo tudi več neformalne opore (Stoller v Kregar 2007, 20).

2.2 Socialna opora skozi življenjski cikel

Vaux definira omrežje socialne opore kot manjši segment celotnega socialnega omrežja, na katerega se posameznik lahko obrne po pomoč. Omrežje socialne opore naj bi imelo relativno stabilno velikost in sestavo, razen v obdobjih večjih življenjskih sprememb in prehodov – prehod iz nižje na višjo stopnjo šolanja, poroka, ločitev, izguba delovnega mesta, upokojitev ipd. (Wellman v Kogovšek in drugi 2004, 61). Empirične študije kažejo, da se sestava omrežja spreminja skozi različna življenjska obdobja. Omrežje ljudi, na katere se oseba obrne v primeru različni težav, odločitev ali opravil, je lahko skozi življenjski cikel različno (Kogovšek in drugi 2004, 61-62). Skozi življenjski cikel se spreminja velikost, struktura in sestava omrežja. Nekatere izmed vezi v socialnem omrežju so zelo stabilne in dolgotrajne, med tem ko so druge kratkotrajnejše. Dejavniki, ki vplivajo na oblikovanje in vzdrževanje socialnega omrežja so: družinske značilnosti, selitve, posameznikova osebnost in temperament (Vaux 1988, 187-190).

Na spreminjanje velikosti, strukture in sestave omrežja, vpliva tudi dejstvo, da se v starosti življenjski prostor skrči. Eden od razlogov za to je upokojitev, kasneje pa tudi čutilna in fizična oslabeledost (Hojnik-Zupanc 1999, 81).

Po Burtovi definiciji (v Kogovšek in drugi 2004, 63) začnejo iz omrežij starejših izginjati starši in sodelavci, pomemben vir socialne opore postanejo sorodniki. Cumming in Henry (v Kogovšek in drugi 2003, 187-188) sklepata, da prevladujoče družbene norme vzpodbujajo stare ljudi, da se postopoma umaknejo od članov svojega socialnega omrežja in tako postajajo čedalje bolj izolirani. Temu pogledu niso naklonjeni vsi avtorji, saj menijo, da starejši niso nujno izolirani in da njihova socialna omrežja lahko ostajajo živahna tudi v poznejšem življenjskem obdobju.

3 SOCIALNA OMREŽJA

V tem poglavju se bom osredotočila na pojem socialna omrežja. Predstavila bom vrste in značilnosti omrežij. Podrobneje bom predstavila tudi teoretični model socialne opore s tremi koncentričnimi krogi.

3.1 Opredelitev omrežja

Socialno omrežje je opredeljeno kot končno število akterjev oziroma enot in ene ali več relacij med njimi. Pri analizi socialnih omrežij je pomembno preučevanje relacij med enotami. Enota analize je entiteta, ki jo sestavljata dva ali več posameznikov ter relacije med njimi. Enote analize so tako lahko diade, triade ali večje skupine posameznikov. Analiza socialnih omrežij preučuje delovanje posameznika z značilnostmi omrežja, del katerega je on sam, z odnosi in s položaji, ki označujejo omrežje in posameznika kot takega (Iglič 1988a, 3-4).

Socialno omrežje lahko opredelimo tudi kot množico enot, ki jih povezujejo socialne vezi. Enote analize socialnih omrežij so lahko posamezniki, skupine, formalne organizacije... Gre za akterjevo socialno okolje, znotraj katerega je mogoče njegovo vedenje pojasniti s položajem, ki ga ima v okolju in z lastnostmi omrežja katerega del je. Pomemben del pri oblikovanju posameznikovega interesa in sprejemanja odločitev so tudi drugi akterji v omrežju opazovanega posameznika (Iglič 1988b, 82).

V analizi omrežij poznamo dve osnovni vrsti socialnih omrežij (Dremelj in ostali 2004, 48):

1. *Popolno omrežje* – sestavlja ga skupina enot (ponavadi so posamezniki) med katerimi je definirana ena ali več relacij. Te relacije so lahko različnih vrst: evalvacija osebe (npr. izraženo prijateljstvo, spoštovanje...), pretok materialnih in nematerialnih virov, pripadnost, interakcija, biološka pripadnost...
2. *Osebno (egocentrično) omrežje* – tvori ga posamezna enota (ego) z eno ali več relacijami, definiranimi med njo in določenim številom drugih enot (alterji). V

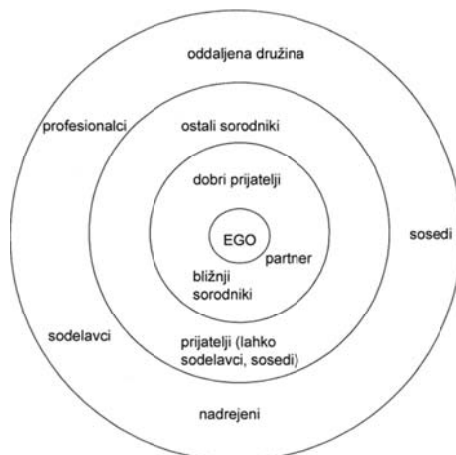
primeru egocentričnih omrežij nas ne zanimajo relacije med egi, ampak le relacije med posameznim egom in njegovimi alterji.

Člane omrežja izberemo s pomočjo anketnega vprašalnika oziroma generatorja imen, ki nam poda seznam članov osebnega omrežja. Od generatorja imen in njegove vsebine je odvisno, kateri tip egocentričnega omrežja dobimo (Kogovšek 2001, 26).

Nekateri strokovnjaki (Kahn, Antonucci, Akiyama v Podreberšek 2005, 10-11) ugotavljajo, da je osebno omrežje posameznika mogoče razdeliti na tri območja koncentričnih krogov, ki predstavljajo:

1. *razširjeno omrežje* – sovпада s tretjim koncentričnim krogom. Zanj so značilni površinski odnosi; veliko število posameznikov, ki posamezniku zagotavljajo usluge in funkcije, ki jih znotraj ostalih dveh krogov ni mogoče dobiti (oddaljena družina, sosedje, sodelavci...). V tem krogu je članstvo zelo spremenljivo.
2. *socialno omrežje* – sovпада z drugim koncentričnim krogom, kjer imajo člani eno ali več vlog. Običajno gre za recipročne odnose in izmenjavanje uslug. Odnosi so bolj osebni kot v tretjem krogu, vendar še ne nujno intimni (prijatelji, razširjena družina...).
3. *emocionalno-intimno omrežje* – sovпада z notranjim koncentričnim krogom, kjer so alterji, ki so egu najbližji. Gre za zelo tesne in stabilne vezi, članstvo se le redko spreminja. Osebe znotraj tega omrežja imajo več različnih vlog, njihovo število je ponavadi majhno. V tem omrežju se ponavadi nahajajo partner, bližnji sorodniki in dobri prijatelji.

Slika 3.1: Teoretični model omrežij socialne opore - diagram treh koncentričnih krogov

Vir: Kahn in Antonucci v Podreberšek 2005, 11.

Glede na obdobje življenja v katerem se človek (ego) nahaja, je odvisno, katere osebe so posamezniku najbližje (jih uvršča v intimno omrežje) in kdo so osebe, ki jih uvršča v socialno in razširjeno omrežje. Super meni, da smo ljudje v različnem obdobju življenja igralci različnih vlog. Človekovo življenje se začne z vlogo otroka, nadaljuje se z vlogami študenta, brezdelneža, državljana, delavca, partnerja, ustvarjalca doma, starša in se konča z vlogo upokojenca. V življenju lahko človek igra različne vloge hkrati in ni nujno, da vsi posamezniki prevzemajo te vloge v takšnem vrstnem redu. Življenjske vloge se lahko na posameznikovi poti življenja spreminjajo (Super v Sugarman 1986, 4).

Teoretični model omrežij socialne opore s tremi koncentričnimi krogi se nanaša le na neformalne oblike socialne opore. Ta model nam razloži kakšna je vloga, struktura in funkcija članov, ki se nahajajo znotraj teh koncentričnih krogov in kako njihova socialna opora vpliva na zdravje in dobro počutje ega skozi različna življenjska obdobja. Kahn in Antonucci je posameznika vidita kot potnika skozi življenje, pri čemer je obdan s člani in članicami svoje generacije, s katerimi ima skupne izkušnje in življenjske zgodbe, ter si z njimi izmenjuje socialno oporo (Kahn in Antonucci v Pahor in Domajnko 2007, 255-256).

Teoretični model ne omenja formalne oblike socialne opore, zato sta Krout in Moyer (v Gallagher in Truglio-Londrigan 2004) predlagala, da bi mu dodali še en koncentrični krog, ki bi predstavljal formalne oblike socialne opore. Ta model je nastal zaradi teze, da so formalne oblike socialne opore zelo pomembne, še posebej zato ker zagotavljajo storitve, nasvete in pomoč, ki jo neformalna mreža ne more zagotoviti. Hkrati pa z leti upada število interakcij posameznika z njegovim neformalnim omrežjem, zato se poveča potreba po formalnih oblikah socialne opore. Četrty oziroma zunanji koncentrični krog je tako zelo pomemben za celostno razumevanje socialne opore.

4 SOCIALNA OPORA IN SOCIALNA OMREŽJA STAREJŠIH

V prvem delu tega poglavja bom predstavila proces staranja prebivalstva ter projekcije za Slovenijo in Evropo. Nato bom opredelila še biološke, psihološke in družboslovne teorije staranja. V drugem delu poglavja se bom osredotočila na socialna omrežja starejših, predstavila bom tudi Wengerjevo klasifikacijo socialnih omrežij starejših. V tretjem delu tega poglavja bom povzela nekaj raziskav socialnih omrežij starejših.

4.1 Starost in staranje

Staranje prebivalstva je tudi v Slovenji proces, ki se mu ni mogoče izogniti, saj se z upadanjem števila rojenih otrok ter manjšo umrljivostjo spreminja tudi starostna sestava prebivalstva. Delež starejših (65 let in več), ki je v osemdesetih letih znašal 10 %, se od leta 1987 naprej stalno povečuje in je leta 2004 že presegel 15%. Tega leta je bil delež starih (80 let in več) pri nas dobre 3 %. Po eni izmed projekcij prebivalstva Slovenije se bo do leta 2050 delež starejših (65 let in več) in starih (80 let in več) povečal na 31,3% oz. 10,3 % (SURs 2007). Posledica tega je, da se Slovenija uvršča med populacijsko stare družbe. Preučevanje starostnikov prav zato postaja vse bolj relevantno in aktualno.

Po napovedih Evropskega statističnega urada (Eurostata), se bo do leta 2025 število prebivalcev držav Evropske unije povečalo za več kot 13 milijonov (iz 456,8 milijonov leta 2004 na 470,1 milijonov leta 2025). Nato bo začelo število njenega prebivalstva postopno upadati in bo leta 2050 doseglo 449,8 milijonov. Delež delovno sposobnega prebivalstva (15-64 let) bo močno upadel: iz 67,2% leta 2004 na 56,7% leta 2050. Delež starejših (65 let in več) se bo v tem obdobju skoraj podvojil: iz 16,4% leta 2004 na 29,9% leta 2050 oziroma iz 75,3 milijonov na 134,5 milijonov. Delež starih (80 in več let) pa se bo v obdobju 2004-2050 skoraj potrojil (iz 4,0% na 11,4%) (SURs 2007).

Tudi v svetovnem merilu narašča število ljudi, ki so starejši od 60 let hitreje kot v katerikoli drugi starostni skupini. Starostna skupina starejših se globalno vsako leto poveča za 2 %. To pomeni, da narašča precej hitreje kot celotno prebivalstvo. Po

pričakovanih bo v naslednjih 25 letih ta starostna skupina naraščala še hitreje od ostalih starostnih skupin kot danes. Po predvidevanjih OZN bo stopnja rasti prebivalcev starih 60 let ali več v obdobju 2025–2030 dosegla 2,8 % letno (SURS 2008).

V obdobju med leti 1970 in 2025 je pričakovana rast števila starejših od 60 let 223% ali 694 milijonov ljudi. V letu 2025 naj bi tako na svetu živelo 1,2 bilijona ljudi starejših od 60 let, medtem ko naj bi se njihovo število do leta 2050 povzpelo na 2 bilijona (WHO 2002, 2-11). K temu porastu so pripomogli predvsem boljše zdravstvo, higiena in primernejša prehrana.

V literaturi obstaja veliko definicij in teorij starosti in staranja. Kdaj se človek postara, je težko opredeliti. Gotovo pa je, da se starajo vse generacije, saj nam vsem čas teče enako hitro od začetka do konca življenja. Vse generacije se tako gibljejo proti starosti, zato smo bolj pozorni na staranje v tretjem življenjskem obdobju ali v starosti (Ramovš 2003, 43).

Pri vsakem človeku lahko razlikujemo tri vrste starosti:

1. *kronološka starost* - je določena z rojstnim datumom in nanjo ne moremo vplivati.
2. *biološka starost* - pomeni ohranjenost organizma, stanje organov glede na koledarsko starost in prisotnost ali odsotnost starostnih bolezni.
3. *psihološka ali doživljajska starost* - koliko stari se počutite (Hojnik-Zupanc 1997, 3-4; Pečjak 2007, 23).

Med najbolj poznanimi teorijami, ki se nanašajo na staranje so *biološke, psihološke in družboslovne teorije*. *Biološke teorije* staranja staranje opazujejo skozi spremembe, ki nastanejo na organizmu v nekem časovnem obdobju. Staranje opisujejo kot naraven proces, ki vpliva na upad življenjskih funkcij vse do smrti. *Psihološke teorije* se opirajo na preučevanje osebnosti, mentalnih funkcij ter posameznikovih predstav o sebi. Raziskovalci se osredotočajo tako na spremembe v obnašanju posameznikov, kot tudi na spremembe v obnašanju med posamezniki. Psihološke teorije nam torej lahko razložijo kako se človek v starosti počuti, koliko samozaupanja, samostojnosti in

življenjskega optimizma ima, ter kakšni so njegovi interesi. *Družboslovne teorije* staranje razumejo kot individualno izkušnjo. Staranje preučujejo skozi družbeni kontekst, ki je posameznika definiral. Posameznika tako poskušajo umestiti v družbeno okolje in razumeti dejavnike (spol, družbeni razred, nacionalnost itd.), ki so vplivali nanj (Victor 2005).

Staranje prebivalstva predstavlja enega največjih ekonomskih in socialnih izzivov prihodnosti. Naraščanje starejših skupin prebivalstva (starejši od 65 let) od nas zahteva ohranjanje in razvijanje dosedanjih formalnih oblik pomoči starejšim in hkrati organiziran razvoj novih oblik. Formalne oblike socialne opore morajo tesno sodelovati z neformalno mrežo, jo podpreti in razbremeniti, saj bomo le na ta način starostnikom zagotovili kakovostno staranje.

4.2 Socialna omrežja starejših

V razvitem svetu se poudarja predvsem samostojno in polno življenje starejših. Samostojno življenje povezujejo s stopnjo kakovosti življenja, ki se navezuje na to, da starostnik ostane aktiven znotraj skupnosti. Številne raziskave ugotavljajo pozitivno povezanost med kakovostjo socialnega neformalnega omrežja in različnimi razsežnostmi vsakdanjega življenja. Pri tem igra pomembno vlogo vpetost v omrežja socialne opore, saj slednja pomaga starejšim pri vsakdanjih življenjskih opravilih, nudijo lahko fizično in materialno pomoč ter emocionalno oporo in omogočajo socialno integracijo starostnika v družbo (Hojnik Zupanc, Dwyer in Jang v Filipović in drugi 2005, 205).

Pri izmenjavi socialne opore se starejši v veliki meri obračajo na neformalna socialna omrežja, katerih sestava je ključna za zadovoljevanje potreb starostnika po različnih razsežnostih socialne opore (Hlebec 2004a, 111). Najpomembnejši vir socialne opore starejšim posameznikom so njihovi družinski člani. Poleg njih so zelo pomemben vir neformalne socialne opore tudi sosedske vezi, vezi z znanci, prijatelji in drugimi sorodniki. Te vezi so še posebej pomembne za posameznike, ki ostanejo samostojni, to

pomeni, da niso institucionalizirani in tudi ne živijo s katerim od družinskih članov (Filipović in drugi 2005, 205-206).

Wengerjeva je v Veliki Britaniji na podlagi podatkov iz longitudinalne raziskave ločila 5 tipov socialnih omrežij starejših, ki se med seboj razlikujejo glede na oddaljenost najbližjih sorodnikov, stopnjo sodelovanja z družino, prijatelji, sosedi ter vključenost v lokalno skupnost in prostovoljne skupine. Med dejavniki, ki vplivajo na oblikovanje in vzdrževanje socialnega omrežja, je izpostavila tri dejavnike: *družinske značilnosti* (npr. poroke, rodnost predhodnih generacij, zaporedje rojstev), *selitve, posameznikova osebnost in temperament*. Tipično omrežje neformalne socialne opore starejšega je 5-7 oseb, med katerimi prvo mesto zasedajo člani družine, sledijo jim drugi sorodniki, nekateri prijatelji in sosedge (Hlebec 2004a, 111).

5 tipov socialnih omrežij po Wengerjevi (v Hlebec 2004a, 111-112):

1. *Sorodstveno oziroma družinsko omrežje* – zanj je značilno skupno bivanje z otrokom. Družina skrbi za večino potreb starostnika, vključenih je nekaj prijateljev in sosedov, ki pa imajo obrobno vlogo. Omrežja so majhna (do štirje člani), bolj verjetno gre za ovdovele in starejše starostnike (čez 80 let), ki so slabšega zdravja.
2. *Omrežje integrirano v bivalno okolje* – značilna je tesna povezanost z družino, prijatelji in sosedi (majhna geografska oddaljenost). Razvoj takega omrežja temelji na dolgotrajnem bivanju v isti skupnosti in aktivnem vključevanju v to skupnost. Omrežja so večja (do 8 članov) in starostniki mlajši (65-74 let).
3. *Samostojno, samozadostno oporno omrežje* – tipična je povezanost z enim sorodnikom, ki je lahko tudi geografsko oddaljen, otrok običajno ni. Še najbolj se zanesejo na sosede. Omrežja so običajno majhna, saj gre za samske osebe, ki večinoma živijo same in nimajo otrok.
4. *Oporno omrežje širšega bivalnega okolja* – značilna je aktivna povezanost z oddaljenimi sorodniki in bližnjimi prijatelji in sosedi. Tak tip omrežja se pogosteje razvije pri selitvi ob upokojitvi. Je bolj pogosto za osebe iz srednjega sloja. Tipična je odsotnost sorodnikov, ki so geografsko blizu. Taka omrežja so večja.

5. *Zaprta zasebnost* – gre za omrežja, ki jih razvijejo neodvisni pari ali odvisne stare osebe, ki živijo izolirano. Sorodniki so geografsko oddaljeni, stikov s sosedi ni, je nekaj prijateljev, ki živijo v bližini. Gre za majhna omrežja, za katera je bolj pogosta formalna pomoč.

Med vsemi tipi omrežij socialne opore se najpogosteje pojavljata sorodstveno omrežje in omrežje integrirano v bivalno okolje. Ti dve omrežji sta vezani na kraje z manj migracijami. Na področjih s hitrimi spremembami pa je mogoče pričakovati omrežje z zaprto osebnostjo ali pa oporno omrežje širšega bivalnega okolja. Samozadostno omrežje se pojavlja na področjih z nizko stopnjo poseljenosti, ali pa pri starostnikih, ki so na takih področjih rojeni (Wenger v Hlebec 2003, 171-172).

Med temi tipi omrežij socialne opore sta najbolj izpostavljena samostojno oziroma samozadostno oporno omrežje in omrežje zaprte osebnosti, saj v primeru bolezni ali ob povečani potrebi po socialni opori zaradi starostnih sprememb, starostnik nujno potrebuje tudi pomoč formalnih oblik socialne opore (Wenger v Hlebec 2004a, 112).

Valentina Hlebec je na podlagi podatkov, ki so bili leta 2002 zbrani z telefonskim anketiranjem in glede na klasifikacijo Wengerjeve identificirala 6 tipov omrežij starostnikov. Eno skupino bi lahko opisali kot *omrežje širšega bivalnega okolja*, drugo kot *integrirano v lokalno okolje*, medtem ko so ostale skupine izrazito družinsko oziroma sorodniško orientirane, zaradi česar bi lahko vse uvrstili v *družinsko omrežje* (Hlebec 2004a).

V Sloveniji najbolj čistih, najbolj ogroženih tipov po Wengerjevi nimamo, zaradi geografske bližine sorodnikov in dejstva, da v Sloveniji glavni vir opore starostnikov izhaja iz družine. Tako naj bi bilo v primeru povečane potrebe po pomoči najbolj ranljivo omrežje, ki virov opore nima enakomerno porazdeljenih med različnimi akterji (Filipović in drugi 2005, 206-207). V tem primeru imajo ti starostniki na voljo zelo malo alternativnih neformalnih virov, ki bi lahko zadostili starostnikovim potrebam. Ta skupina zato kaže povečano potrebo po uporabi formalnih virov socialne opore, ki podaljšajo starostnikovo bivanje v domačem okolju. V mnogih primerih predstavlja

organizirana pomoč v bivalnem okolju neko predhodno stopnjo popolne institucionalizacije. Formalna pomoč starejšim osebam ne pomaga le dlje ostati v svoji domači skupnosti, ampak tudi razbremeni dajalce neformalne opore. Prav zato je sodelovanje in dopolnjevanje formalnih in neformalnih virov socialne opore zelo pomembno za zagotavljanje kvalitete življenja starejših, še posebno ko naraste potreba po pomoči drugih. Zavedati se moramo, da celovita skrb za starega človeka ne temelji na izključevanju, pač pa na dopolnjevanju in povezovanju različnih mrež socialne opore (Hojnik-Zupanc 1996, 3-9).

4.3 Raziskave omrežij socialne opore starejših

V zadnjem času se vse več raziskav osredotoča na raziskovanje socialnih omrežij starejših ljudi, saj staranje prebivalstva predstavlja enega največjih ekonomskih in socialnih izzivov prihodnosti. Z raziskavami lahko zaznamo morebitne spremembe v nekem časovnem obdobju, služijo nam lahko kot pomoč pri razvijanju in izboljševanju dosedanjih oblik socialne opore starejšim ter pri razvoju novih, alternativnih oblik.

V slovenskem prostoru je bilo v preteklosti narejenih kar nekaj raziskav, ki omogočajo opazovanje omrežij socialne opore v daljšem časovnem obdobju. Prvi podatki o omrežjih socialne opore prebivalcev Slovenije so bili zbrani leta 1987 kot del večje raziskave z naslovom Stratifikacija in kvaliteta življenja v Jugoslaviji 1987 (Boh in skupina v Mandič in Hlebec 2005, 274-275). Raziskava leta 1987 je bila narejena na reprezentativnem vzorcu Jugoslovanov. Pokazala je, da obstajajo razlike glede na del življenjskega cikla, v katerem se je posameznik nahajal. Raziskava je pokazala, da v kasnejšem življenjskem obdobju (45 – 55 let) upade odstotek nesorodstvenih vezi s sodelavci, prijatelji ipd. V starostnem obdobju od 55 do 75 let pa se je povečal delež takih, ki so v svoje omrežje v večji meri vključili sosede (Iglič v Mandič in Hlebec 2005, 274-275).

Do podobnih ugotovitev so prišli tudi raziskovalci leta 2000. Raziskava socialnih omrežij Ljubljčanov je pokazala, da obstajajo statistično značilne razlike v velikosti omrežja glede na spol in starost anketirancev. Starejši imajo v povprečju manjša

omrežja socialne opore kot mlajši. S starostjo začnejo ljudje izgubljati člane svojega omrežja, novih vezi, ki bi jim lahko nudile socialno oporo, pa praviloma ne pridobivajo, vsaj ne v večji meri. Raziskava je tudi pokazala, da imajo najstarejši v svojih omrežjih že skoraj polovico vezi, ki so sorodniške in da se odstotek sosedov po 53. letu starosti precej poveča. Za starejše od 65 let sorodniki predstavljajo že več kot polovico socialnega omrežja. Tako lahko sklepamo, da je geografska bližina eden izmed dejavnikov, ki določa prisotnost in pomembnost vezi v opornem omrežju. Raziskava je pokazala tudi, da imajo starejši prebivalci Ljubljane, v primerjavi z drugimi starostnimi kategorijami, slabšo ponudbo vseh vrst opore (Kogovšek in drugi 2004, 61-69). Razlike se kažejo tudi v specializaciji žensk in moških za dajanje posamezne vrste opore. Ženske so bolj specializirane za emocionalno oporo, moški za materialno oporo. Moški so pogosteje tudi vir finančne opore (Hlebec 2004b, 993).

Leta 2002 je bila narejena raziskava o omrežjih socialne opore prebivalcev Slovenije, ki je pokazala, da so glavni vir socialne opore osebam starejšim od 65 let njihovi otroci. Ključni vir pri druženju so prijatelji (22,8%), sledijo jim otroci (18,5%) in drugi sorodniki (17,9%). V primeru materialne opore se starejši večinoma zanašajo na otroke, druge sorodnike, sorojence ter na prijatelje. Glavi vir emocionalne opore starejšim osebam so njihov partner, otroci, prijatelji in drugi sorodniki. Opora v primeru bolezni večinoma izhaja iz družinskih vezi – od otrok, partnerja ter drugih sorodnikov. Osebe starejše od 65 let za formalno pomoč zaprosijo v primeru večje materialne opore. Njihov delež močno presega delež v celotni populaciji. V primeru manjše materialne opore se na formalno mrežo obrne 9,4%, v primeru emocionalne opore 3,2% in v primeru bolezni 4,3% anketirancev (Ferligoj in drugi v Dremelj 2003, 162-163).

Omenjene raziskave so pokazale, da obstajajo statistično značilne razlike v velikosti omrežja glede na spol in starost anketirancev. Starejši anketiranci imajo v povprečju manjša omrežja socialne opore kot mlajši anketiranci, saj začnejo s starostjo starejši ljudje izgubljati člane svojega omrežja (upokojevanje, smrti, nemobilnost ipd.).

V Sloveniji se starejše osebe obračajo predvsem na omrežja neformalne opore, najpomembnejši vir socialne opore pa starejšim posameznikom predstavljajo njihovi družinski člani. Leta 2002 se je po formalno organizirano pomoč v primeru bolezni in

po emocionalno oporo obrnilo približno le 4% starejših ljudi (Dremelj v Nagode in drugi 2006, 824). Ker je omrežje, na katerega se starejši obračajo po pomoč precej majhno, obstaja velika verjetnost, da pride do preobremenjenosti virov socialne opore. Prav zato bi bilo potrebno razviti učinkovito mrežo formalne opore, ki bi se z neformalno dopolnjevala in jo razbremenila.

5 SOCIALNA OPORA V DRUŽBENORAZVOJNI PERSPEKTIVI

V tem poglavju bom obravnavala glavne spremembe v omrežjih socialne opore v družbeno - časovni perspektivi. V okviru tega procesa bom opredelila koncepta tradicionalnih in »alternativnih« ali postmodernih mrež socialne opore. Nato bom predstavila tudi nove socialne vire na katere se lahko starostnik opre. Na koncu se bom osredotočila še na osebne oglase, kot nov vir socialne opore.

5.1 Prehod iz tradicionalne v (post)moderno družbo

Za tradicionalne družbe je značilno demografsko ravnovesje, to je razmerje med visoko stopnjo natalitete in visoko stopnjo umrljivosti. Starostna piramida je pravilne oblike z visokim deležem mlade populacije in majhnim deležem stare populacije. V takšnih družbah prevladujejo tradicionalne oblike pomoči in varstva odvisnih kategorij (otrok in starih ljudi). Družbenih institucij, kot so zavarovanje za starost ali institucionalno varstvo, namenjenih starejši generaciji v tradicionalni družbi ni. Stari ljudje so v teh skupnostih materialno in finančno preskrbljeni v družinski skupnosti, ali pa životarijo kot socialni reveži v breme lokalni skupnosti, če nimajo svojcev. Družina ima vlogo temeljne družbene enote s socializacijsko funkcijo od rojstva do smrti. Odgovorna ni le za vzdrževanje otrok, ampak tudi za materialno vzdrževanje in izvajanje funkcionalne pomoči starejšim družinskim članom (Hojnik-Zupanc 1999, 42-44).

V dobi modernizacije, ki jo spremljajo ekonomske in kulturne spremembe, stopnja rojstev ostaja visoka, zniža pa se umrljivost. Demografsko ravnovesje se poruši, populacija se poveča, narašča tudi delež starejšega prebivalstva. Na prehodu iz moderne v postmoderno družbo sta tako stopnja umrljivosti, kot tudi stopnja rojstev nizki. Število prebivalstva tako ne narašča, zmanjšuje se delež mlade in aktivne populacije, povečuje pa se delež starih ljudi. Ta proces vodi v starajočo se družbo (Hojnik-Zupanc 1999, 43).

Ramovš (2003 190-191) meni, da je preučevanje socialnih omrežij odgovor na prenehanje enovite tradicionalne družbe in na nastop kompleksnih modernih in

postmodernih družb. Po njegovem mnenju je pomembno, kaj ljudi v določenem socialnem omrežju povezuje in kakšne so te povezave. V preteklosti je ljudi povezoval predvsem boj za preživetje (skupno imetje, medsebojna odvisnost, norme ter običaji tradicije, avtoriteta in moč). Danes ljudi v sodobno postmoderno omrežje povezujeta predvsem samostojnost in sodelovanje. Ljudje se v socialna omrežja vključujemo kar se da svobodno, v njih svobodno ostajamo, ali se iz njih svobodno umaknemo (Ramovš 2003, 190-191).

Ramovš (2003, 182) trdi, da danes vzporedno delujejo socialna omrežja iz treh življenjskih razmer:

1. *Tradicionalne* iz kmečko-obrtniško-stanovske družbe – nastajale in delovale so več tisočletij.
2. *Moderne* iz industrijske družbe – oblikovale so se zadnji dve stoletji.
3. *Postmoderne* – oblikujejo se v postindustrijski informacijski družbi.

V tradicionalni kmečko-obrtniško-stanovski družbi je starim ljudem materialno varnost nudila predvsem družina, deloma tudi krajevna soseska ter sorodstveno omrežje. Povezanost generacij je slonela na družinsko-sorodstvenih ter sosedskih socialnih omrežjih. Le v izjemnih primerih, ko je krvno in krajevno socialno omrežje odpovedalo, je stisko starih ljudi blažila solidarnost v širši skupnosti. Pomembno vlogo je prevzela dobrodelnost verskih skupnosti, na primer z razdeljevanjem hrane in z ubožnicami, ki so jih imeli samostanski redovi in verske bratovščine (Ramovš 2003, 195).

Razvita industrijska družba 20. stoletja je materialno varnost starih ljudi socializirala. Socialno pravni sistemi industrijskih držav so predpisovali moderna socialna omrežja javnih programov za stare ljudi (npr. pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje, zavarovanje za nego v starosti, pravica do socialnih prejemkov, do državne in univerzalne pokojnine ipd.) (Ramovš 2003, 195-196). S pojavom pokojninskega zavarovanja je starost postala prvič institucionalizirana, starejša populacija je dobila status posebne družbene kategorije (odvisne družbene kategorije). Starejša populacija se je takrat na individualni ravni materialno osamosvojila od mlajše generacije. Odvisnost se je prenesla z individualne na globalno raven oziroma na medgeneracijsko solidarnost.

Funkcionalne potrebe so še vedno zagotavljali svojci oziroma tuji ljudje v primeru, če je starejša oseba imela premoženje. Tisti brez premoženja so bili uvrščeni v kategorijo socialnih revežev. Druga sprememba pa so bile prve oblike institucionalnega varstva, ki niso bile namenjene samo starim ljudem, ampak tudi drugim onemoglim osebam (invalidom, bolnikom) in socialnim revežem, ki niso imeli družine (Hojnik-Zupanc 1999, 45). V moderni družbi so tradicionalna socialna omrežja tako izgubila del svoje vloge, izoblikovale pa so se nova – zavarovalniška, državna, prostovoljska, solidarnostna civilna in podjetniška omrežja (Ramovš 2003, 195-198).

V preteklosti je bila kakovost življenja starejših odvisna predvsem od sorodnikov in sosedov. Danes sorodstvena in sosedska socialna omrežja ohranjajo svojo vlogo, hkrati jih dopolnjujejo tudi nova socialna omrežja. Ta nova omrežja morajo ustrezati današnjim življenjskim razmeram, hkrati pa se morajo dopolnjevati s tradicionalnimi družinskimi, sorodstvenimi in drugimi socialnimi omrežji (Ramovš 2003, 182). Celovita skrb za starega človeka torej ne temelji na izključevanju, ampak na dopolnjevanju in povezovanju.

5.2 Alternativni viri socialne opore

Starejši se v primeru, ko potrebujejo različne oblike pomoči in opore, lahko obrnejo bodisi na svoje sorodnike, prijatelje, znance, sosede, bodisi lahko pomoč poiščejo pri različnih organizacijah v okviru države, trga ali prostovoljnega sektorja (Nagode in ostali 2006, 814).

V preteklosti je največje breme za starostnike, ki so bivali v domačem okolju, nosilo predvsem neformalno socialno omrežje (družina, sorodstvo in sosedstvo), kar je posledica izrazito enostranske usmerjenosti države v razvoj institucionaliziranih oblik varstva starostnikov. Delovanje privatnih profitnih organizacij na področju zagotavljanja skrbi za starostnike ni bilo dovoljeno, vloga zasebnih neprofitno - volonterskih organizacij je bila obrobna in usmerjena predvsem v podporo družini, da je ta lažje skrbela za svoje ostarele člane. V zadnjih desetih letih pa je mogoče na tem področju zaznati velike spremembe. Pojavljati so se začele zasebne profitne in

neprofitne ustanoviteljice institucionalnih oblik varstva, pa tudi nove oblike pomoči starostnikom, ki bivajo na domu. Država je spodbudila povezovanje javnih institucij, kot so domovi za ostarele in centri za socialno delo s starostniki, ki bivajo v domačem okolju, s storitvami, kot so kosila na kolesih. Pomoč starostnikom se izvaja tudi s programi javnih del in z ustanavljanjem centrov za pomoč na domu, ki naj bi usklajevali mreže ponudnikov storitev starostnikom na njihovem domu (Nagode in drugi v Hlebec 2004b, 992; Nagode in drugi 2006, 824-825).

Nove vire socialne opore, ki so ločeni od družine, sorodnikov, sosedstva in cerkvenih organizacij lahko opredelimo kot *alternativne vire socialne opore*. Zanje je značilno, da presegajo uniformne oblike institucionalnega nudenja pomoči, so zelo raznolike, izpolnjujejo individualne ali skupinske interese in potrebe, ter se odpirajo v posameznikovo bivalno okolje. Posameznik se vanje vključuje kar se da svobodno, v njih svobodno ostaja, ali se iz njih svobodno umakne.

Nova formalna omrežja za pomoč in oskrbo starostnikov lahko delimo na: *stacionarne, alternativne institucionalne oblike* (dnevno varstvo, gerontološki centri), *oskrbovana stanovanja z urejeno pomočjo*, *mobilne storitve* (dostava dnevnih obrokov, organizirani prevozi), *storitve na domu* ter *storitve na daljavo*. Te storitve so sistemsko regulirane in se odvijajo na domu starega človeka ali v njegovi lokalni skupnosti (Hojnik-Zupanc 1996, 16).

V formalnem omrežju storitev pomoč zagotavljajo formalni viri. To so osebe ali organizacije oseb, ki nudijo profesionalne storitve in ki so pogosto pooblašcene in sponzorirane od države. V to kategorijo sodijo tudi zasebne profesionalne in prostovoljne organizacije, ki jih financira oziroma sofinancira država. To so ljudje, ki so zaposleni v organizaciji in s staro osebo nimajo emocionalnih ali socialnih vezi. Ti visoko specializirani formalni viri socialne opore izvajajo pomoč na organiziran in na vnaprej dogovorjen način. Običajno zagotavljajo specifične storitve, kot so: osebna nega, pomoč pri gospodinjskih opravilih, druženje in podobno (Nagode 2009, 128-129).

Stacionarne, alternativne oblike institucionalnega varstva predstavljajo organizacije ali centri, ki na enem mestu nudijo občasno celovito oskrbo ter družabne dejavnosti za določeno krajše obdobje ali redno, nekajurno dnevno oskrbo in so običajno predhodne oblike institucionalnega varstva. Takšni centri predstavljajo dopolnilni člen družinske oskrbe, saj vsaj delno razbremenijo neformalno omrežje socialne opore, hkrati pa starostniku podaljšujejo bivanje v domačem okolju (Hojnik-Zupanc 1996, 16-17). Poznani sta dve obliki takšnega varstva – gerontološki centri in dnevno varstvo.

Gerontološki centri, medgeneracijska središča, dnevni centri aktivnosti – so informacijsko, svetovalni in izobraževalni centri. V te centre se starostniki vključujejo, da bi si obogatili življenje in se vključili v vrstniško skupino. V njihovo dejavnost so vključeni pretežno aktivni, vitalni stari ljudje. Namen teh centrov je doseči, da se bodo osamljeni, izločeni ljudje vključili nazaj v socialna omrežja. V tovrstnih centih se odvijajo različne dejavnosti, kot so aktivnosti za vzdrževanje psihofizične kondicije, družabništva in medgeneracijskega povezovanja, ter drugih prostočasnih aktivnosti (umetniško ustvarjanje, vodena telesna vadba, joga, tečaji tujih jezikov ipd.). Ti centri ne ponujajo dnevnega varstva, kar pomeni, da ne nudijo prehrane in nege (Hojnik-Zupanc 1996, 16-17; Ramovš 2003, 317-318; Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije 2010).

Poleg dnevnih centrov aktivnosti je starejšim na voljo tudi *dnevno varstvo*. Dnevno varstvo je alternativna oblika institucionalnega varstva, namenjena tistim starejšim, ki potrebujejo več oskrbe in nege zaradi različnih bolezni, tudi demence, ali zaradi zmanjšane samostojnosti pri vsakdanjih opravilih. V dnevno varstvo se vključujejo starejši, ki so v domači oskrbi in potrebujejo pomoč, nadzor ali organizirano obliko bivanja le za določeno število ur dnevno. Storitve dnevnega varstva so: prehrana, varovanje, zdravstvena in socialna oskrba, socialna integracija, terapije, svetovanje ter razvedrilo (različne prireditve, družabna srečanja, igre, izleti, prebiranje knjig ipd.). Vključitev starejših v oblike dnevnega varstva je lahko kratkotrajna, občasna ali časovno neomejena. Dnevno varstvo za starejše ljudi je običajno organizirano v obstoječih domovih, poznamo pa tudi samostojne dnevne centre izven domov za stare. Ta dejavnost pomembno dopolnjuje in razbremenuje družinsko oskrbo ter podaljšuje

bivanje ljudi v lastnih domovih (Hojnik-Zupanc 1996, 16-17; Ramovš 2003, 317-318; Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije 2010).

V Sloveniji so se po letu 1998 začeli odpirati prvi oddelki za dnevno varstvo pri domovih za stare ljudi. Sredi leta 2002 je imelo dnevne centre 20 domov za stare ljudi, z zmogljivostjo nekaj več kot 300 mest (Ramovš 2003, 317-318). Trenutno v Sloveniji deluje 55 dnevnih centrov za varstvo starejših ljudi (varnastarost.si).

Storitev *oskrbovanih stanovanj* se izvaja v funkcionalno povezanih in potrebam starejših ljudi prilagojenih stanovanjih, ki uporabniku, ki se sam ne more več v celoti oskrbovati ali negovati, omogoča razmeroma samostojno življenje ob večji ali manjši pomoči strokovnega osebja. Institucionalno varstvo v oskrbovanih stanovanjih obsega osnovno in socialno oskrbo ter zdravstveno varstvo in nego. Stanovalci oskrbovanih stanovanj imajo praviloma možnost, da izbirajo posamezne storitve ali pakete storitev, ki so odvisni od obsega pomoči, ki jo posameznik glede na svoje zdravstveno stanje potrebuje. Upravičencem v oskrbovanih stanovanjih je zagotovljena tudi možnost celodnevne povezave preko osebnega telefonskega alarma, t. i. rdeči gumb. Nekatera oskrbovana stanovanja lahko uporabnik kupi, druga najame, vsa pa so prilagojena za gibalno ovirane. Praviloma se oskrbovana stanovanja nahajajo v bližini domov za starejše. Oskrbnik skrbi za 24-urno dnevno pomoč stanovalcem oskrbovanih stanovanj. (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije 2010).

V Sloveniji so oskrbovana stanovanja začeli graditi konec devetdesetih let, v neposredni bližini domov za stare. Sredi leta 2002 je bilo na razpolago nekaj manj kot 300 enot v devetih krajih po Sloveniji (Ramovš 2003, 311). Po podatkih ministrstva za delo, družino in socialne zadeve je bilo konec leta 2010 v Sloveniji na voljo okoli 500 oskrbovanih stanovanj.

K *mobilnim oblikam pomoči* prištevamo vse tiste storitve, ki so namenjene prevozu ljudi ali dostavi življenjskih potrebščin na dom (npr. dnevnih obrokov, prehrabnenih dobrin iz trgovine ipd.). Mobilne storitve imajo dvojno funkcijo. Na eni strani staremu človeku

olajšajo gibanje zunaj stanovanja, na drugi strani pa mu omogočajo večjo avtonomnost bivanja z dostopnostjo življenjskih dobrin na domu (Hojnik-Zupanc 1996, 18).

Storitve na domu, zajemajo široko paleto storitev, pomagajo staremu človeku, da kljub delni onemoglosti še naprej živi v domačem okolju. Socialno varstvena storitev pomoč na domu je torej namenjena tistim ljudem, ki živijo doma in imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje ter se zaradi starosti ali hude invalidnosti ne morejo oskrbovati sami, njihovi svojci pa take oskrbe ne zmorejo ali zanjo nimajo možnosti. Gre za različne oblike organizirane praktične pomoči in storitev, s katerimi se upravičencem vsaj za določen čas nadomesti potrebo po eni izmed oblik institucionalnega varstva, lahko pa pomoč na domu za nekatere ljudi pomeni tudi trajno rešitev (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije 2010).

Stephensova in Christianson (v Hojnik-Zupanc 1996, 18-19) delita oblike pomoči na domu v naslednje skupine:

1. medicinske storitve (fizioterapija, delovna, govorna terapija, preveze ipd.)
2. osebna nega (pomoč pri hranjenju, vstajanju iz postelje, oblačenju, kopanju ipd.)
3. instrumentalne bivanjske storitve (čiščenje stanovanja, pranje, likanje, priprava obrokov, pomoč pri jemanju zdravil, nakupovanje ipd.)
4. varovanje
5. socializacija (družabni obiski, pogovor, branje, družabne igre ipd.)

Inštitut RS za socialno varstvo je v letu 2007 začel s sistematičnim zbiranjem podatkov o izvajanju pomoči na domu v vseh slovenskih občinah. Podatki kažejo, da je v prvi polovici leta 2007 pomoč na domu izvajalo 74 izvajalcev. Slovenske občine so zagotavljale pomoč na domu za približno 4880 oseb starih 65 let ali več. Pomoč na domu je tudi različno dostopna in draga glede na kraj bivanja. Med tem ko v manjših občinah povpraševanje po pomoči na domu ni veliko, pa na drugi strani večje slovenske občine (npr. Ljubljana) ne zmorejo zadovoljiti vseh potreb po tej obliki pomoči. Vzrok je predvsem v premajhni informiranosti potencialnih uporabnikov in njihovih družin ter previsokih cenah storitev za uporabnika (Smole in drugi v Nagode 2009, 131-132).

Socialni servis je dopolnilna dejavnost storitve pomoč družini na domu, ki jo opravljajo posebni servisi, s katerimi se priskoči na pomoč, razbremeni svojce in starostniku pomaga, da lahko ostane v okolju, v katerem se dobro počuti. Storitve vključuje prinašanje pripravljenih obrokov hrane, nakupe in prinašanje živil ali drugih potrebščin, pripravo drv ali druge kurjave, manjša hišna popravila, pranje in likanje perila, čiščenje stanovanja, organiziranje drugih oblik družabništva. Socialni servis se za razliko pomoči na domu ne opravlja kot javna služba, kar pomeni, da država oziroma občine ne podeljujejo koncesij, zato uporabnik v primeru socialnega servisa storitev v celoti plača sam (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije 2010).

Storitve na daljavo se razvijajo prek telekomunikacijskih sredstev. Potekajo po običajnem telefonu, po prirejenem telefonskem aparatu za nujni klic ali prek alarmnih naprav, ki v posebni situaciji sprožijo nujni klic (npr. v primeru požara). Gre torej za telekomunikacijski sistem, ki zagotavlja pomoč, kadar je sprožen. Ko uporabnik storitve aktivira sprožilo za klic v sili, se na zaslonu računalnika v dežurnem sprejemnem centru prikaže njegova kartoteka z vsemi najvažnejšimi podatki, ki jih uporabnik posreduje centru že pred pričetkom izvajanja te storitve. V primeru, da se uporabnik ob klicu v sprejemni center operaterju ne odzove, operater predpostavi, da uporabnik potrebuje nujno pomoč in jo v najkrajšem možnem času tudi priskrbi. Najpomembnejša funkcija alarmnega sistema je varno bivanje starega človeka, ki živi sam. Brez tega pripomočka bi bila njegova samostojnost zaradi zdravstvenih ali starostnih težav ogrožena. Pomoč na daljavo sodi v Sloveniji med bolj razvite vrste storitev (Hojnik-Zupanc 1996, 21-23; Hojnik-Zupanc 1999, 150-173; Nagode 2009, 132-135).

Povezavo na daljavo je s svojimi uporabniki, ki živijo doma, leta 1992 prvič vzpostavil Center za pomoč na domu v Ljubljani. Varovanje na daljavo je do konca leta 1995 uporabljalo 135 oseb (Hojnik in drugi v Nagode 2009, 135), do konca leta 2004 740 oseb (Zajec v Nagode 2009, 135), do sredine leta 2008 pa približno 1100 oseb (Nagode 2009, 135).

Institut *družinskega pomočnika*, ki je bil uveden leta 2004, ima pomembno vlogo predvsem pri ohranjanju kakovostne starosti invalidnih oseb. Namenjen je predvsem

tistim invalidnim osebam, ki menijo, da jim institucije ne nudijo zadostne intimnosti, individualnosti, solidarnosti, osebne komunikacije, domačnosti in topline. Zato se iščejo nove oblike skrbi za invalidne osebe (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije 2010).

Družinski pomočnik je lahko oseba, ki ima isto stalno prebivališče kot invalidna oseba, oziroma eden od družinskih članov invalidne osebe ali druga oseba pod pogoji, ki jih določa zakon. Družinski pomočnik je lahko le oseba, ki se je z namenom, da bi postala družinski pomočnik, odjavila iz evidence brezposelnih oseb ali je zapustila trg dela ali pa je v delovnem razmerju s krajšim delovnim časom od polnega delovnega časa pri delodajalcu. Družinski pomočnik izvaja osebno in socialno oskrbo, organizira prostočasne aktivnosti in nudi gospodinjstvo pomoč (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije 2010).

V Sloveniji zaradi geografske bližine sorodnikov glavni vir socialne opore starostnikom še vedno predstavlja družina. V okviru organiziranega omrežja pomoči staremu človeku sta ključnega pomena institucionalno varstvo in pomoč na domu. Ko se pojavi povečana potreba po socialni opori, se lahko neformalno omrežje opre na formalno pomoč. Ponudba pomoči starostnikom je v zadnjih letih postala zelo pestra in raznolika. Pojavljati so se začele alternativne oblike socialne opore, ki starejšim uporabnikom dvigujejo kakovost življenja, jih naredijo bolj samostojne in jim omogočijo, da dlje ostanejo v svojem domačem okolju. Hkrati pa razbremenijo tudi dajalce neformalne opore. Kljub temu imajo te organizirane neinstitucionalne oblike pomoči relativno malo uporabnikov. Razlogov za to je verjetno več: izrazita orientiranost v družino, geografska bližina sorodnikov, slaba informiranost in poznavanje oblik pomoči, slabša dostopnost različnih oblik formalne pomoči na podeželju v primerjavi z mestom in nenazadnje tudi finančni vidik.

Ramovš (2003, 329-330) trdi, da v današnji družbi veliko bolje delujejo socialna omrežja, ki omogočajo zadovoljevanje materialnih potreb v starosti, kakor omrežja, ki zagotavljajo emocionalno oporo ter druženje. Prav zato naj bi se starostniki večkrat počutili osamljene. K temu prispevajo tudi travmatični dogodki na prehodu v tretje

življenjsko obdobje, kot so odhod otrok iz družine, upokojitev, starostne bolezni, smrt partnerja ipd. Ker emocionalno oporo in druženje posamezniku praviloma nudijo najbližje osebe, se ob njihovi odsotnosti lahko pojavi osamljenost. V tem primeru lahko emocionalno oporo in druženje staremu človeku nudijo nekateri viri socialne opore, kot so storitve na domu, prostovoljne organizacije, cerkvene in interesne organizacije ter društva ipd. Nekateri starostniki pa si oporo poiščejo tudi prek osebnih oglasov, ki jih bom v nadaljevanju podrobneje obravnavala kot alternativni vir socialne opore starostnikov.

5.3 Osebni oglasi

Osebni oglasi, s katerimi posamezniki iščejo partnerja oziroma družbo, niso nov pojav. Že okoli leta 1800 je bil v ZDA v uporabi »izbor nevest preko pošte« (mail order bride system). Konec 19. in v začetku 20. stoletja so v ZDA znotraj različnih verskih skupin delovali ženitni posredniki, ki so posameznikom pomagali najti primerne partnerja. Kasneje so se osebni oglasi pojavili tudi v različnih časopisih, specializiranih revijah in publikacijah, kjer so naslavljali točno določeno družbeno skupino s specifičnimi lastnostmi (npr. istospolno usmerjeni, invalidi ipd.). Uporaba osebnih oglasov je postala družbeno sprejemljivejša, ko so se osebni oglasi pojavili tudi v dnevnih časopisih in so tako postali dostopni široki publiki. Njihova uporaba se je od tedaj močno povečala, saj je iskanje partnerja s pomočjo osebnih oglasov zelo enostavna in učinkovita metoda, ki od posameznika ne zahteva velikih vložkov energije in denarja. Posameznik mora le napisati oglas v katerem opiše sebe in svoje želje, ga oddati in počakati na odziv (Steinfirst in Moran 1989; Sev'er 1990). Danes lahko osebne oglase srečamo tako v revijah, v časopisih kot tudi na internetu. Uporaba osebnih oglasov je zelo razširjena, še posebej v nekaterih populacijah s specifičnimi lastnostmi (npr. starejši, mladi, istospolno usmerjeni, invalidi ipd.).

5.4 Raziskave osebnih oglasov

V tem poglavju bom predstavila izsledke dveh raziskav, v katerih je bila opravljena analiza osebnih oglasov starejših. Osebne oglase lahko uvrstimo med alternativne vire socialne opore, saj mnogi prav preko njih spoznajo prijatelje ali partnerje. Ti jim nudijo različne vrste socialne opore.

Leta 1996 je Elizabeth Jagger (2005) opravila raziskavo osebnih oglasov, ki so bili objavljeni v treh časopisih (The Herald, The Scotsman in The Independent) v Veliki Britaniji in na Škotskem. Analizirala je 1094 oglasov, ki so bili zbrani v prvih dveh tednih marca in maja 1996.

Med 1094 oglasi, ki so bili zajeti v vzorcu, so jih 61% (670) oddali moški in 39% (424) ženske. Med vsemi, ki so oddali oglas, jih je 86% omenilo svojo starost (med njimi je bilo 64% moških in 36% žensk). Povprečna starost v vzorcu je bila 36,4 leta. Moški, ki so oddali oglas, so bili v povprečju stari 35, ženske pa 39 let. Avtorica je vzorec za potrebe analize razdelila v 3 starostne skupine: 34 let in mlajši (mladi), 35 do 44 let (srednja leta) in 45 let in več (starejši). Mladi so predstavljali 42% celotnega vzorca, ljudje v srednjih letih 34% in starejši 25%. Med starejšimi, ki so oddali oglas je bilo več žensk (52,3%) kot moških (47,7%).

V analiziranih oglasih je približno polovica (49%) omenila, ali išče nekoga ki je mlajši, starejši ali enake starosti kot on. Moški dvakrat bolj pogosto (58%) kot ženske (23%) iščejo partnerja, ki spada v starostno kategorijo mladi; medtem ko ženske (38%) trikrat pogosteje kot moški (11%) iščejo partnerja, ki je star 45 let ali več. Kljub temu pa razlike med moškimi in ženskami v kategoriji starejši niso tako velike (Jagger 2005).

Avtorica v analizo ni vključila nekaterih demografskih spremenljivk ljudi, ki oddajajo oglas (npr. izobrazba, materialno stanje, če ju v oglasu omenijo). Prav tako ni obravnavala vprašanja kakšne vrste opore si avtor oglasa želi.

Druga raziskava, ki se ukvarja z osebnimi oglasi, je potekala na vzorcu oglasov, ki so bili zbrani med 24 oktobrom 1985 in 10 aprilom 1986 v publikaciji The New York

Rewiew of Books. S sistematičnih slučajnim vzorčenjem je bil izbran 501 osebni oglas, kar je približno polovica vseh objavljenih oglasov v tem obdobju.

60% obravnavanih oglasov so oddale ženske, 35% moški, 2% pari ali skupine, v 3 % pa ni bilo mogoče ugotoviti kdo je avtor oglasa. Približno 75% oglasov je vsebovalo informacijo o starosti oziroma o starostnem obdobju v katerem se človek, ki je oglas oddal, nahaja. Približno polovica moških se je nahajala v starostnem obdobju 40-59 let, medtem ko je bila skoraj polovica žensk starih med 30 in 49 let. V več kot polovici oglasov ni bil omenjen zakonski stan ljudi, ki so oglas oddali. Med ljudmi, ki so omenili svoj zakonski stan je bilo največ samskih, sledijo jim ločeni, ovdoveli in poročeni. Približno 20% oglasov je vsebovalo informacijo o tem, kateri religiji avtor pripada in le 13% oglasov je vsebovalo informacijo o izobrazbi.

Večina ljudi (96,2%) je v svoje oglase napisala kakšne vrste odnosa si želi. 39% si je želelo srečanja, 18% prijateljstva, 25% je iskalo partnerja za dolgotrajno vezo in 4% ljudi je iskalo partnerja za poroko.

Večina oglasov je vsebovala tudi fizični, zunanji izgled ljudi, ki so oddajali oglas. Večina je sebe opisala kot privlačne in je za ta opis uporabila pridevnike kot so čeden, lep, privlačen. Nekateri so omenili tudi svojo višino in težo, pri čemer je bilo takšnih več moških kot žensk.

V oglasih so se ljudje opisovali tudi s pomočjo osebnih karakteristik. Najpogosteje so se ljudje opisovali kot iskreni, ljubeči, skrbni, vdani. 18,5% žensk in 8% moških je omenilo, da išče človeka, ki je iskren.

Med hobiji so najpogosteje bili omenjeni kultura, umetnost, gledališče, glasba, potovanja, izleti v naravo in kuhanje.

V oglasih so avtorji svoje lastnosti opisali bolj podrobno, kot lastnosti ki bi jih želeli od potencialnega partnerja. Večina je v oglasu omenila le želeno starost in spol človeka, medtem ko religije, zakonskega stanu in materialnega statusa pri potencialnih partnerjih večina ne omenja (Steinfirist in Moran 1989).

6 EMPIRIČNI DEL

6.1 Opis vzorca

V empiričnem delu diplomske naloge sem uporabila osebne oglase, ki so bili objavljeni v reviji Vzajemna v letu 2010. Revija Vzajemna je mesečnik splošno informativne vsebine, ki je namenjen srednji generaciji in generaciji upokojencev. V letu 2010 je bilo izdanih 11 številke revije Vzajemna, od tega je bila ena številka dvojna (julij – avgust). V tem obdobju je bilo v rubriki Mali oglasi objavljenih 392 osebnih oglasov, ki sem jih s pomočjo računalniškega programa SPSS obdelala in analizirala. S sekundarno analizo podatkov (osebnih oglasov) sem poskušala ugotoviti, kdo oglase daje, koga prek oglasa išče, ter kakšne vrste oporo želi od te osebe.

Med 392 oglasi, ki sem jih zajela v vzorec, so 7 oglasov oddali pari. Ker je število oglasov, ki so jih oddali pari tako majhno in vsebinsko za mojo diplomsko nalogo niso pomembni, sem jih izključila iz analize. Tako sem v analizo vključila 385 oglasov, med katerimi so jih 231 (60,0%) oddale ženske; 145 (37,7%) moški, pri devetih oglasih (2,3%) pa ni bilo mogoče razbrati, kdo oglas oddaja. Najmlajša oseba, ki je oddala oglas in omenila svojo starost je bila stara 30, najstarejša pa 80 let. V povprečju so bile osebe, ki so navedle svojo starost stare 64 let, pri čemer je bila povprečna starost žensk 63,2; moških pa 65,3 leta. Približno dve tretjini oglasov (66,2%) ni vsebovalo informacije o zakonskem stanju osebe, ki je oglas oddala; 29,4% oglasov so oddali vdovici ali vdove. Med vsemi, ki so oddali oglas je bilo malo več kot polovica upokojenih (53,5%), 44,9% oseb v svojem oglasu ni navedlo informacije o zaposlitvenemu statusu, 1,3% oseb pa je navedlo, da so zaposleni. Informacijo o izobrazbi je vsebovalo le 6,5% oglasov, od tega je bilo 4,9% takšnih, ki so navedli, da imajo končano srednjo šolo, 1% višjo šolo in 0,5% fakulteto ali več. 45,5% oglasov je vsebovalo informacijo o regiji iz katere prihaja oseba, ki oglas oddaja. Med njimi je bilo največ (12,7%) takšnih, ki so prihajali iz omrežne skupine 01 (Ljubljana), sledili sta ji omrežna skupina 02 (Maribor in Murska Sobota) z 11,9% ter 03 (Celje, Trbovlje) z 10,4%. Informacijo, da osebe prihajajo iz omrežnih skupin 04 (Kranj), 05 (Koper, Nova Gorica, Postojna) in 07 (Novo mesto, Krško) je vsebovalo najmanj oglasov (po nekaj več kot 3% iz vsake omrežne skupine).

V spodnji tabeli so predstavljeni demografski podatki glede na spol, zakonski stan, zaposlitveni status, izobrazbo ter regijo.

Tabela 6.1: Demografski podatki

	Frekvenca	Delež
SPOL		
Moški	145	37,7%
Ženski	231	60,0%
Neznano	9	2,3%
ZAKONSKI STAN		
Vdovec/a	113	29,4%
Razvezan/a	3	0,8%
Samski/a, nikoli poročen/a	14	3,6%
Neznano	255	66,2%
ZAPOSLITVENI STATUS		
Zaposlen/a	5	1,3%
Brezposeln/a	1	0,3%
Upokojen/a	206	53,5%
Neznano	173	44,9%
IZOBRAZBA		
Srednja šola (V. stopnja)	19	4,9%
Višja šola (VI. stopnja)	4	1,0%
Fakulteta ali več (VII. stopnja)	2	0,5%
Neznano	360	93,5%
REGIJA		
01 (Ljubljana)	49	12,7%
02 (Maribor, Murska Sobota)	46	11,9%
03 (Celje, Trbovlje)	40	10,4%
04 (Kranj)	15	3,9%
05 (Koper, Nova Gorica, Postojna)	13	3,4%
07 (Novo mesto, Krško)	12	3,1%
Neznano	210	54,5%

6.2 Analiza in rezultati

Iz analize sem ugotovila, da so dajalci oglasov po večini iskali osebo nasprotnega spola. Tako je večina moških (93,8%) navedla, da iščejo žensko; 4,8% moških je navedlo, da iščejo moškega in 1,4% jih je v oglasu omenilo, da iščejo žensko ali moškega. V

analiziranih oglasih je tudi večina žensk (88,7%) iskala osebo nasprotnega spola; 7,4% žensk je iskalo žensko; 3,9% pa jih je navedlo, da iščejo žensko ali moškega.

Tabela 6.2 prikazuje deleže glede na spol osebe, ki je oglas oddala in spol osebe, ki jo v oglasu iščejo.

Tabela 6.2: Spol osebe, ki jo iščejo

Spol osebe, ki jo iščejo Spol osebe, ki daje oglas	Moški	Ženski	Moški ali ženska
Moški	4,8 %	93,8%	1,4%
Ženski	88,7%	7,4%	3,9%

Skorajda vsi analizirani oglasi so vsebovali informacijo o vrsti socialne opore, ki si jo oseba, ki je oddala oglas, želi. Večina (95,6%) je v svojem oglasu navedla, da si želi iskano osebo želi druženja. Nekaj (2,3%) jih je iskalo osebo, ki bi jim nudila instrumentalno pomoč. Najmanj (0,8%) je bilo takšnih, ki so v svojem oglasu navedli, da iščejo emocionalno oporo.

Analiza je potrdila, da obstaja določena specializacija članov omrežja, glede na vrsto socialne opore. Emocionalno oporo posamezniku praviloma nudijo njegovi najbližji in zato v oglasih verjetno tudi ni bila tako pogosto iskana. Nekaj več oseb je v svojem oglasu iskalo nekoga, ki bi jim nudil pomoč v gospodinjstvu, pri hišnih opravilih ter pri delu na vrtu. Te osebe so torej iskale instrumentalno oporo. V nasprotju je bilo druženje, ki predstavlja socialno oporo v obliki neformalnega občasnega druženja najbolj iskana vrsta socialne opore. V oglasih so ljudje zelo pogosto navedli, da iščejo osebo za skupno preživljanje prostega časa, prijateljstvo, druženje, klepet, občasne izlete, ples ter sprehode. Poleg tega je skoraj četrtina oseb (23,4%) v svojih oglasih navedla da je osamljena. Da so osamljeni je v starostni skupini mlajših od 65 let navedlo 22,2% oseb. V starostni skupini od 65 do 74 let je bilo takšnih 24,2%, pri starejših od 75 let pa 37,5%.

Tabela 6.3: Delež oseb, ki so osamljene v posameznih starostnih skupinah

STAROSTNA SKUPINA	
Mlajši od 65 let	22,2%
Od 65 do 74 let	24,2%
Od 75 do 84 let	37,5%
Neznana starost	22,9%

Na podlagi teh podatkov lahko sklepamo, da je osamljenost pri starejših precej razširjena ter da s starostjo delež oseb, ki so osamljene narašča. K temu prispeva tudi dejstvo, da imajo starejši ljudje v povprečju manjša omrežja socialne opore kot mlajši, saj s starostjo začnejo starejši izgubljati člane svojega omrežja, zaradi smrti, upokojevanja, nemobilnosti ipd. Poleg tega Ramovš (2003, 329-330) trdi, da v današnji družbi veliko bolje delujejo socialna omrežja, ki starejšim omogočajo zadovoljevanje materialnih potreb, kakor omrežja, ki zagotavljajo emocionalno oporo ter druženje. Prav zato se naj bi pri starejših pogosto pojavljala osamljenost.

Med 385 oglasi je 131 oglasov (34,0%) vsebovalo fizični opis osebe, ki je oglas oddala. Nekateri so v oglasu podali informacijo o svoji višini oziroma teži, spet drugi so se opisali opisno. Med vsemi oglasi je 16,1% oglasov (62) vsebovalo informacijo o telesni teži osebe, ki je oglas oddala. 72,6% teh oglasov so oddali moški, 27,4% pa ženske. Med vsemi moškimi, ki so v letu 2010 oddali oglas v reviji Vzajemna, je svojo telesno težo omenilo 31%. Med ženskami pa je bilo takšnih le 7,4%.

Informacijo o telesni višini je med vsemi oglasi vsebovalo 21,0% ali 81 oglasov. Med njimi so jih skorajda dve tretjini (63%) oddali moški, 37% pa ženske. Med vsemi moškimi, je bilo takšnih, ki so v oglasu navedli svojo telesno višino 35,2%, med ženskami pa je bilo takšnih 13%.

Tabela 6.4: Delež oseb, ki so v svojem oglasu navedli telesno višino ter telesno težo

%	TELESNA TEŽA	TELESNA VIŠINA
VSI	16,1	21,0
SPOL		
Moški	31,0	35,2
Ženske	7,4	13,0

Tisti, ki so se v oglasih opisovali opisno so za to uporabljali pridevnike kot so: srednje, višje, skladne postave, prijetne zunanosti, lepega nasmeha, mlajšega videza ipd.

Ugotovimo lahko, da se je večina opisala kot privlačne ter da je med tistimi, ki so omenili svojo telesno težo in višino več moških kot žensk. Med moškimi in ženskami pri omenjanju svoje telesne teže ter višine v oglasih obstajajo statistično značilne razlike. Do podobnih ugotovitev so prišli tudi v raziskavi, ki je potekala na vzorcu oglasov, ki so bili zbrani v publikaciji *The New York Review of Books* (Steinfirist in Moran 1989).

V oglasih so se ljudje opisovali tudi s pomočjo osebnostnih karakteristik. Na ta način se je opisala skorajda polovica (47,5%). Za opisovanje so uporabljali pridevnike s pozitivnim prizvokom. Najpogosteje so se ljudje opisali kot urejeni (9,4%), razgledani (6,8%), iskreni (4,4%), vesele narave (3,1%), mirni (2,9%), dobrosrčni (2,6%) ter preprosti (2,8%). Vendar se moški in ženske niso v enaki meri opisovali z določenimi karakteristikami. Tako se je s pridevnikom urejen/urejena opisalo 22,9% žensk in 13,8% moških. Precejšna razlika obstaja tudi pri pridevnikih miren ter dobrosrčen, s katerima se je opisalo približno 8% več moških kot žensk.

Ugotovimo lahko, da so moški in ženske v oglasih uporabljali nekatere pridevnike različno pogosto. Te razlike so verjetno nastale, ker so se ljudje opisovali z lastnostmi, ki so za določen spol družbeno zaželene in pričakovane. Tabela 6.5 prikazuje deleže osebnostnih lastnosti glede na spol.

Tabela 6.5: Delež oseb, ki so v svojem oglasu navedle določeno osebnostno lastnost

OSEBNOSTNE LASTNOSTI (%)	SKUPAJ	MOŠKI	ŽENSKÉ
Urejen	19,7	13,8	22,9
Razgledan	14,2	13,8	14,4
Iskren	9,3	9,2	9,3
Vesele narave	6,6	6,2	6,8
Miren	6,0	10,8	3,4
Preprost	5,5	7,7	4,2
Dobrosrčen	5,5	10,8	2,5

Šimpatičen	4,4	3,1	5,1
Delaven	4,4	4,6	4,2
Pošten	3,8	4,6	3,4
Prijeten	3,8	4,6	3,4
Komunikativen	2,7	1,5	3,4
Živahen	2,7	1,5	3,4
Družaben	2,2	1,5	2,5
Samostojen	2,2	1,5	2,5
Skromen	1,6	0	2,5
Zvest	1,1	1,5	0,8
Dobra gospodinja	1,1	0	1,7
Resen	1,1	1,5	0,8
Razumevajoč	1,1	1,5	0,8
Čustven	0,5	0	0,8
Prijazen	0,5	0	0,8

V osebnih oglasih so ljudje omenjali tudi svoje hobije. Najpogosteje so omenili sprehode ter izlete v naravo, morje, potovanja, ples, glasbo, pohode v hribe in toplice. Nekateri so omenili tudi ukvarjanje z različnimi športi, skrb za rože, obisk kulturnih ustanov in delo na vrtu. Do podobnih izsledkov so prišli tudi v raziskavi, ki je potekala na vzorcu oglasov, ki so bili zbrani v publikaciji *The New York Review of Books*. V tej raziskavi so bili najpogosteje omenjeni izleti v naravo, kultura, umetnost, gledališče, glasba, potovanja ter kuhanje (Steinfiršt in Moran 1989).

Poleg osebnostih lastnosti ter fizičnega opisa so nekateri v oglasu navedli tudi to ali so kadilci oziroma alkoholiki ali ne. Med 385 oglasov je 86 oglasov (22,3%) vsebovalo informacijo o tem ali je oseba, ki je oddala oglas kadilec ali nekadilec. Med temi oglasov je le ena oseba navedla, da je kadilka, ostali so bili nekadilci. Da niso alkoholiki je v svojem oglasu navedlo 73 oseb (19,0%).

V osebnih oglasih so poleg svojih lastnosti ljudje navedli tudi želje in pričakovanja glede osebe, ki so jo z oglasom iskali. Kljub temu so dajalci oglasov svoje lastnosti večinoma opisali bolj podrobno, kot lastnosti, ki bi jih želeli od potencialnega partnerja. Vsi oglasov so vsebovali informacijo glede spola osebe, ki so jo z oglasom iskali. Nekateri oglasov pa so vsebovali tudi želje glede zakonskega stanu, starosti, hobijev, fizičnih ter osebnostnih lastnosti in regije iz katere naj bi iskana oseba prihajala.

Malo več kot polovica analiziranih oglasov (51,7%) je vsebovala informacijo o starosti iskane osebe. Informacijo o svoji starosti ter o starosti iskane osebe je podala približno tretjina dajalcev oglasov. Le 29 oglasov (7,5%) ni vsebovalo niti informacije o starosti osebe, ki daje oglas, niti informacije o starosti osebe, ki jo z oglasom išče.

Z analizo sem poskušala ugotoviti, ali so dajalci oglasov iskali nekoga, ki je mlajši, starejši ali enake starosti kot on. Ugotovila sem, da so ženske povečini iskale nekoga, ki spada v isto ali starejšo starostno skupino kot same, med tem ko so moški iskali nekoga, ki je spadal v isto ali mlajšo starostno skupino.

V oglasih so nekateri (12,5%) omenili tudi, kakšen naj bi bil zakonski stan pri potencialnemu parterju. Največ (10,9%) jih je omenilo, da išče vdovo oziroma vdovca, nekaj (1,3%) pa je bilo takšnih, ki so iskali samsko, nikoli poročeno oziroma nevezano osebo.

Željo iz katere regije (glede na telefonsko številko¹) naj prihaja iskana oseba je vsebovalo 28,3% oglasov. Največ ljudi je v svojih oglasih navedlo, da naj iskana oseba prihaja iz omrežne skupine 01 (9,1%), sledili sta ji omrežni skupini 02 z 6,5% ter 03 z 6,0%. Najmanj oglasov je bilo takšnih, v katerih so iskali osebo, ki naj bi prihajala iz omrežnih skupin 04 (3,4%), 07 (2,1%) ter 05 (1,3%).

V 56 oglasih (14,5%) je bila podana tako regija iz katere prihaja oseba, ki je oglas oddala, kot tudi regija osebe, ki so jo z oglasom iskali. V teh oglasih so dajalci oglasa iskali osebe izključno iz svojih omrežnih skupin. Vzrok bi lahko iskali v slabši mobilnosti starejših (veliko jih nima svojega avtomobila, nimajo voznškega izpita) ter lažji in hitrejši dostopnosti do osebe, če ta živi v bližini. Da je problem mobilnosti pri starejših resnično prisoten, nam potrjujejo tudi podatki, da je v svojem oglasu 12,7% oseb navedlo, da ima avto ter 11,4% da ima voznški izpit. Hkrati je v svojem oglasu 6,0% ljudi omenilo, da išče osebo, ki ima avto; 9,6% pa jih je navedlo, da išče osebo, ki ima voznški izpit. Med tistimi, ki iščejo osebo z avtom je bilo kar 87% žensk. Osebo z voznškim izpitom je iskalo 37,8% moških ter 62,2% žensk. K temu verjetno pripomore

¹Omrežna skupina 01 zajema Ljubljano, področna koda 02 Maribor in Mursko Soboto, 03 Celje in Trbovlje, 04 Kranj, 05 Koper, Novo Gorico in Postojno ter 07 Novo mesto in Krško.

tudi dejstvo, da so včasih vozniški izpit pogosteje opravljali moški kot ženske. Prav zato so starejše ženske precej nemobilne ter potrebujejo osebo, ki bi jim nudila občasne prevoze.

V osebnih oglasih so poleg starosti, zakonskega stanu in regije iz katere naj bi iskana oseba prihajala, navedli tudi kakšne osebnostne lastnosti si pri iskani osebi želijo. V svojih oglasih so ljudje največkrat navedli, da iščejo iskreno (17,3%), urejeno (16,5%), pošteno (14,8), razgledano (8,4%) ter dobrosrčno (4,9%) osebo. Vendar pa moški in ženske niso v enaki meri izpostavljali osebnostne lastnosti, ki si jih od iskane osebe želijo. Moški so tako v svojih oglasih najpogosteje navedli, da si želijo spoznati urejeno (25,3%), preprosto (10,7%), pošteno (9,3%), iskreno (8,0%) ter prijetno (6,7%) osebo. Na drugi strani pa so ženske največkrat navedle, da si željo iskrene (22,1%), poštene (18,2%), urejene (13,0%), razgledane (11,7%) in dobrosrčne (7,8%) osebe.

V tabeli 6.6 sem podrobneje predstavila frekvenčno porazdelitev osebnostnih lastnosti, za katere so ljudje v svojih oglasih navedli, da si jih pri iskani osebi želijo.

Tabela 6.6: Osebnostne lastnosti pri iskani osebi glede na spol osebe, ki je oddala osebni oglas

OSEBNOSTNE LASTNOSTI (%)	SKUPAJ	MOŠKI	ŽENSKE
Iskren	17,3	8,0	22,1
Urejen	16,5	25,3	13,0
Pošten	14,8	9,3	18,2
Razgledan	8,4	0	11,7
Dobrosrčen	8,0	5,3	7,8
Prijeten	5,9	6,7	5,2
Vesele narave	4,6	4,0	4,5
Resen	4,6	5,3	4,5
Preprost	4,2	10,7	1,3
Miren	2,5	4,0	1,9
Skromen	2,1	4,0	1,3
Razumevajoč	2,1	5,3	0,6
Samostojen	1,7	0	2,6
Družaben	1,3	0	1,9
Dobra gospodinja	1,3	4,0	0
Zvest	0,8	1,3	0,6

Simpatičen	0,8	1,3	0,6
Prijazen	0,8	0	1,3
Komunikativen	0,8	2,7	0
Intelektualec	0,8	1,3	0,6
Ljubeč	0,4	1,3	0

Poleg osebnostnih lastnosti so v svojih oglasih nekateri (19,2%) omenili tudi fizične lastnosti, ki bi si jih pri iskani osebi želeli. Kakšna naj bi bila telesna višina pri iskani osebi je v svojem oglasu navedlo 11,9% ljudi, medtem ko je bila telesna teža iskane osebe omenjena v 6,2% oglasov. Najpogosteje je bilo v oglasih navedeno, da se išče oseba višje postave. Po pogostosti so sledili opisi srednje, vitke, nižje, ter močnejše postave.

V analiziranih oglasih so bile omenjene tudi lastnosti, ki pri iskani osebi niso bile zaželeni. V več kot četrtini oglasov je bilo navedeno, da iskana oseba ne sme biti kadilec (27,8%) ali alkoholik (26,5%). Poleg kadilcev in alkoholikov so bili kot nezaželeni omenjeni tudi avanturisti. Ta lastnost je bila omenjena v 5,7% oglasov.

7 ZAKLJUČEK

Čeprav je socialna opora zelo pomembna pri zmanjševanju stresa in zagotavljanju kakovosti življenja, tovrstna opora ni samoumevna in vedno pri roki. Ljudje svoja socialna omrežja vzdržujejo na različne načine. Pri starejših je zelo pomembna medgeneracijska opora, saj večino omrežja predstavlja družina. Poleg družine imajo zelo pomembno vlogo tudi sosedske vezi, vezi z znanci, prijatelji ter drugimi sorodniki (Kavčič in Filipovič Hrast 2010).

Vendar pa starejši niso le pasivni prejemniki socialne opore, temveč so tudi aktivni pri iskanju novih virov. V zadnjih letih je v Sloveniji postala ponudba pomoči starejšim zelo pestra in raznolika. Nove oblike socialne opore starejšim dvigujejo kakovost življenja, jih naredijo bolj samostojne, ter jim omogočijo, da dlje ostanejo v svojem domačem okolju.

Nekateri starejši si socialno oporo poiščejo tudi preko osebnih oglasov, ki so objavljeni v revijah, časopisih ali na internetu. S pomočjo osebnih oglasov si lahko starejši poiščejo prijatelje ali partnerje, ki jim nudijo različne vrste socialne opore.

V empiričnem delu diplomske naloge sem analizirala oglase, ki so bili v letu 2010 objavljeni v reviji Vzajemna. S sekundarno analizo podatkov - osebnih oglasov sem poskušala ugotoviti, kdo oglase daje, koga prek oglasa išče, ter kakšne vrste oporo želi od iskane osebe.

Z analizo sem ugotovila, da osebne oglase daje več žensk kot moških. Odgovor na vprašanje, zakaj je tako, nam lahko ponudi dejstvo, da je po podatkih Statističnega urada Slovenije (v Vertot 2010, 27-28), med starejšimi precej več samskih žensk kot starejših samskih moških. Do tega nesorazmerja pride, ker ženske umirajo starejše kot moški.

Oglase so oddali ljudje iz celotne Slovenije. Povprečna starost moških, ki so v svojem oglasu navedli svojo starost, je bila približno 2 leti višja od povprečne starosti žensk.

Med tistimi, ki so omenili svoj zakonski status, je bilo največ ovdovelih, sledili so jim samski. Motiv iskanja je bil pri večini druženje, le nekaj oseb je iskalo instrumentalno in emocionalno oporo. K tem pripomore dejstvo, da emocionalno oporo starejšim nudijo najbližje osebe. V primeru, ko starejši potrebujejo instrumentalno oporo, se najpogosteje obrnejo na družino, prijatelje ali sosede. Ker iz omrežij starejših zaradi upokojitve, bolezni in smrti začnejo izginjati sorodniki, sodelavci ter prijatelji, se pri njih lahko pojavi osamljenost. To vrzel v njihovi socialni mreži lahko zapolnijo osebe, ki jih preko oglasov iščejo. Zato so ti novi viri socialne opore za starejše zelo pomembni, saj pripomorejo k izboljšanju kakovosti življenja starejše osebe, ter vplivajo na dobro počutje.

Da so starejši res osamljeni, nam pove dejstvo, da je skoraj četrtina oseb v svojih oglasih navedla, da je osamljena. Delež oseb, ki so v oglasu navedle, da so osamljene, se s starostjo veča. Odgovor zakaj je tako, nam lahko podajo raziskave, ki kažejo, da se pri nas s starostjo omrežja spremenijo – se zmanjšajo in usmerijo na družino.

Nekaj oglasov je vsebovalo tudi fizični opis ljudi, ki so oglas oddale. Tisti, ki so se opisovali opisno, so za to uporabili pridevnike s pozitivnim prizvokom. Nekateri so v svojem oglasu navedli tudi svojo telesno višino ter težo. Med njimi je bilo več moških kot žensk. V oglasih so se ljudje opisovali tudi s pomočjo osebnih karakteristik. Najpogosteje so se opisali kot urejeni, razgledani ter iskreni. Moški in ženske določenih pridevnikov niso uporabljali enako pogosto, saj so se opisovali s pridevniki, ki so za njihov spol in starost družbeno pričakovani in zaželeni. V oglasih so ljudje izpostavili svoje dobre lastnosti (osebne in fizične), ki so se jim zdele pomembne, ter za katere so menili, da bi bile lahko za potencialne partnerje privlačne.

Med hobiji so bili najpogosteje omenjeni sprehodi v naravo, izleti, potovanja, ples ter glasba.

V oglasih so ljudje svoje lastnosti opisali bolj podrobno kot lastnosti, ki bi si jih želeli od iskane osebe. Večina je navedla spol ter želeno starost. Regijo iz katere iskana oseba prihaja, zakonski status ter fizične lastnosti iskane osebe so navedli redkeje.

Z oglasom je večina iskala osebo nasprotnega spola. Ženske so večinoma iskale nekoga, ki spada v isto ali starejšo starostno skupino kot same, med tem ko so moški iskali nekoga, ki je spadal v isto ali mlajšo starostno skupino.

Nekaj oseb je v svojem oglasu navedlo tudi zakonski stan iskane osebe. Med njimi je večina omenila, da z oglasom išče vdovo/vdovca. V oglasih so najpogosteje iskali iskrene, urejene ter poštene osebe. V analiziranih oglasih so bile omenjene tudi lastnosti, ki pri iskani osebi niso bile zaželeni. Te lastnosti so bile kadilec, alkoholik in avanturist.

Socialna omrežja starejših ljudi so specifična. Na strukturo omrežij poleg družbenih norm vplivajo tudi sestava družbenega okolja, potomci, zgodovina izmenjav, življenjski potek ipd. S tem je povezano tudi dejstvo, da razlike med starejšimi ljudmi na številnih življenjskih področjih s staranjem postajajo vse bolj izražene (Krause v Kogovšek in drugi 2004, 63). Ker obdobje starosti prinaša številne spremembe, se lahko pri starejši osebi pojavi osamljenost. Zato si nekateri starejši socialno oporo poiščejo tudi preko osebnih oglasov. Vendar je to samo eden izmed možnih načinov iskanja opore. Starejši lahko socialno oporo dobijo tudi v okviru organiziranega omrežja pomoči.

8 LITERATURA

- Bass, M. David, Linda S. Noelker in Catherine A. McCarthy. 1999. The Influence of Formal and Informal Helpers on Primary Caregivers' Perceptions of Quality of Care. *Journal of Applied Gerontology* 18 (2). Dostopno prek: <http://jag.sagepub.com/cgi/content/abstract/18/2/177> (14. junij 2009).
- Campbell, D. Lori, Ingrid Arnet Connidis in Lorraine Davies. 2008. *Journal of Family Issues* 20 (1). Dostopno prek: <http://jfi.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/20/1/114> (17. april 2008).
- Dremelj, Polona. 2003. Sorodstvo kot vir socialne opore. *Družboslovne razprave* 19 (43): 149-170.
- --- 2004. Sorodstvene vezi kot vir socialne opore posameznikov. V *Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije*, ur. Mojca Novak, 73-84. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
- Dremelj, Polona, Tina Kogovšek in Valentina Hlebec. 2004. Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije. V *Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije*, ur. Mojca Novak, 47-60. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
- Filipović, Maša, Tina Kogovšek in Valentina Hlebec. 2005. Starostniki in njihova vpetost v sosedska omrežja. *Družboslovne razprave* 21 (49-50): 205-221.
- Gallanger, Luise P., Marie Trugilo-Londrigan. 2004. Community Support: Older Adults' Perceptions. *Clinical Nursing Research* 13 (1). Dostopno prek: <http://soc.sagepub.com/cgi/content/abstract/13/1/3> (9. avgust 2007).
- Hlebec, Valentina. 2003. Socialna omrežja starostnikov v Sloveniji. *Družboslovne razprave* 19 (43): 171-182.
- --- 2004a. Socialna omrežja starostnikov. V *Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije*, ur. Mojca Novak, 111-120. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
- --- 2004b. Socialna omrežja starostnikov v perspektivi spolov. *Teorija in praksa* 41 (5-6): 992-1007.
- --- ur. 2009. *Starejši ljudje v družbi sprememb*. Maribor: Aristej.

- Hlebec, Valentina in Tina Kogovšek. 2003. Konceptualizacija socialne opore. *Družboslovne razprave* 19 (43): 103-125.
- --- 2004. Konceptualizacija socialne opore. V *Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije*, ur. Mojca Novak, 15-31. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
- --- 2005. Med korenčkom in palico sekundarne analize podatkov o socialnih omrežjih. *Družboslovne razprave* 21 (49-50): 189-203.
- --- 2006. *Merjenje socialnih omrežij*. Ljubljana: Študentska založba.
- Hlebec, Valentina, Tina Kogovšek, Barbara Domajnko in Mateja Pahor. 2007. Opazovanje sprememb v sestavi socialnih omrežij: metodološki vidiki. *Teorija in praksa* 44 (1-2): 211-225.
- Hlebec, Valentina, Matic Kavčič, Maša Filipovič Hrast, Andreja Vezovnik in Martina Trebanc. 2010. *Samo da bo denar in zdravje: življenje starih revnih ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Hojnik-Zupanc, Ida. 1994. *Institucionalno bivanje starih ljudi*. Ljubljana: Gerontološko društvo.
- --- 1997. *Dodajmo življenje letom*. Ljubljana: Gerontološko društvo.
- --- 1999. *Samostojnost starega človeka v družbeno – prostorskem kontekstu*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Hojnik-Zupanc, Ida in Anton Kramberger. 1996. *Organizirana pomoč na domu za stare ljudi v Ljubljani*. Ljubljana: Gerontološko društvo.
- Hooyman, R. Nancy. 2002. *Social gerontology : a multidisciplinary perspective*. Boston : Allyn and Bacon.
- Iglič, Hajdeja. 1988a. *Analiza socialnih mrež: prikaz osnovnih značilnosti socialnih mrež Jugoslovanov*. Ljubljana: Inštitut za sociologijo pri Univerzi.
- --- 1988b. Ego-centrične socialne mreže. *Družboslovne razprave* 5 (6): 82-93.
- Jagger, Elizabeth. 2005. Is Thirty the New Sixty? Dating, Age and Gender in a Postmodern, Consumer Society. *Sociology* 39 (1). Dostopno prek: <http://soc.sagepub.com/cgi/content/abstract/39/1/89> (9. avgust 2007).
- Kavčič, Matic in Maša Filipovič Hrast. 2010. Omrežja socialne opore starejših. V *Za strpno in socialno sožitje vseh generacij: zbornik*, 48-56. Ljubljana:

- Hevrecka. Dostopno prek: http://www.f3zo.si/data/upload/zbornik_web_spreads.pdf (5. oktober 2011).
- Kogovšek, Tina. 2001. *Ocenjevanje zanesljivosti in veljavnosti merjenja značilnosti egocentričnih socialnih omrežij*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
 - Kogovšek, Tina in Anuška Ferligoj. 2003. Merjenje egocentričnih omrežij socialne opore. *Družboslovne razprave* 19 (43): 127-148.
 - Kogovšek, Tina, Valentina Hlebec, Polona Dremelj in Anuška Ferligoj. 2003. Omrežja socialne opore Ljubljančanov. *Družboslovne razprave* 19 (43): 183-204.
 - --- 2004. Omrežja socialne opore Ljubljančanov. V *Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije*, ur. Mojca Novak, 15-31. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
 - Krause, Neal. 1999. Assessing Change in Social Support During Late Life. *Research on Aging* 21 (4). Dostopno prek: <http://roa.sagepub.com/cgi/abstract/21/4/539> (17. april 2008).
 - Kregar, Rok. 2007. *Razmerje med formalno in neformalno oporo starejših Ljubljančanov*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
 - Mandič, Srna in Valentina Hlebec. 2005. Socialno omrežje kot okvir upravljanja s kakovostjo življenja in spremembe v Sloveniji med letoma 1987 in 2002. *Družboslovne razprave* 21 (49-50): 263-285.
 - McPherson, Barry D. in Andrew Wister. 2009. *Aging as a social process : Canadian perspectives*. Don Mills: Oxford University Press.
 - Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije. *Družinski pomočnik*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/druzinski_pomocnik/ (9. marec 2011).
 - --- 2010. *Vse za starejše*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/Vse_za_starej%C5%A1e.pdf (9. marec 2011).
 - Nagode, Mateja, Polona Dremelj in Valentina Hlebec. 2006. Ponudniki socialne opore starostnikom v ruralnem in urbanem okolju. *Teorija in praksa* 43 (5-6): 814-827.

- Nagode, Mateja. 2009. Organizirana pomoč za stare ljudi, ki živijo na domu: pomoč na domu in varovanje na daljavo. V *Starejši ljudje v družbi sprememb*, ur. Valentina Hlebec, 125-151. Maribor: Aristej.
- Novak, Mojca. 2004. *Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije*. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
- Pahor, Majda in Barbara Domajnko. 2007. Kdo me bo gledal? Socialna opora, zdravje in bolezen starejših ljudi. *Teorija in praksa* 44 (1-2): 254-276.
- Pečjak, Vid. 1998. *Psihologija tretjega življenjskega obdobja*. Bled: Samozaložba.
- --- 2007. *Psihologija staranja*. Bled: Samozaložba.
- Podreberšek, Petra. 2005. *Hierarhični pristop merjenja egocentričnih socialnih omrežij*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Ramovš, Jože. 2003. *Kakovostna starost: socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
- Rook, S. Karen. 2009. Gaps in social support resources in later life: An adaptational challenge in need of further research. *Journal of Social and Personal Relationships* 26 (1). Dostopno prek: <http://spr.sagepub.com/cgi/content/abstract/26/1/103> (14. junij 2009).
- Schnittker, Jason. 2007. Look (Closely) at All the Lonely People: Age and the Social Psychology of Social Support. *Journal of Ageing and Health* 19 (4). Dostopno prek: <http://jah.sagepub.com/cgi/content/abstract/19/4/659> (17. april 2008).
- Sev'er, A. 1990. *A decade of mate selection through personal advertisements: new bottle, old wine*. Dostopno prek: <http://www.utoronto.ca/~socsci/sever/pubs/mateselection.pdf> (3. maj 2009).
- Smith, A. Christine in Shannon Stillman. 2002. What Do Women Want? The Effects of Gender and Sexual Orientation on the Desirability of Physical Attributes in the Personal Ads of Women. *Sex Roles* 46 (9-10). Dostopno prek: <http://proquest.umi.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/pqdweb?index=13&did=235857421&SrchMode=1&sid=3&Fmt=4&VInst=PROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1245785123&clientId=65784> (15. november 2008).

- Statistični Urad Republike Slovenije. 2007. *1. oktober - mednarodni dan starejših*. Dostopno prek: http://www.stat.si/novice_poglej.asp?ID=741 (25. oktober 2008).
- --- 2008. *Prebivalstvo Slovenije se stara - potrebno je medgeneracijsko sožitje*. Dostopno prek: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?ID=1982 (20. maj 2009).
- Steinfurst, Susan in Barbara B. Moran. 1989. The New Mating Game: Matchmaking Via the Personal Columns in the 1980s. *Journal of Popular Culture* 22(4). Dostopno prek: <http://proquest.umi.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/pqdweb?index=4&did=1692023&SrchMode=1&sid=1&Fmt=6&VInst=PROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1245755446&clientId=65784> (10. avgust 2007).
- Sugarman, Leonie. 1986. *Life –span development: concepts, theories and interventions*. London, New York: Routledge.
- Šadl, Zdenka in Valentina Hlebec. 2007. Emocionalna opora v omrežjih srednje in starejše generacije v časovni perspektivi. *Teorija in praksa* 44 (1-2): 226-253.
- Vaux, Alan. 1988. *Social support. Theory, research and intervention*. New York: Praeger.
- Vertot, Nelka. 2010. *Starejše prebivalstvo v Sloveniji*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Dostopno prek: <http://www.stat.si/doc/StarejsePrebivalstvo.pdf> (15. februar 2011).
- Victor, Christina R. 2005. *The social context of ageing*. London; New York: Routledge.
- World Health Organization. 2002. *Active Ageing: A Policy Framework*. Dostopno prek: <http://www.who.int/ageing/publications/active/en/> (15. maj 2009).
- --- 2007. *Global Age-friendly Cities: A Guide*. Dostopno prek: http://www.who.int/ageing/publications/Global_age_friendly_cities_Guide_English.pdf (15. maj 2009).
- Williamson, John B., Anne Munley, Linda Evans. 1980. *Ageing and society: an introduction to social gerontology*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

9 PRILOGA A – IZPISI IZ SPSS-A

Vrsta socialne opore

katero oporo iščejo

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	druženje	368	95.6	96.8	96.8
	emocionalna opora	3	.8	.8	97.6
	instrumentalna (materialna) opora	9	2.3	2.4	100.0
	Total	380	98.7	100.0	
Missing	System	5	1.3		
Total		385	100.0		

Fizični opis osebe, ki daje oglas

spol osebe, ki daje oglas * ali omenja svojo tezo Crosstabulation

			ali omenja svojo tezo		Total
			da	ne	
spol osebe, ki daje oglas	moški	Count	45	100	145
		% within spol osebe, ki daje oglas	31.0%	69.0%	100.0%
		% within ali omenja svojo tezo	72.6%	31.0%	37.7%
	ženski	Count	17	214	231
		% within spol osebe, ki daje oglas	7.4%	92.6%	100.0%
		% within ali omenja svojo tezo	27.4%	66.3%	60.0%
neznano	Count	0	9	9	
	% within spol osebe, ki daje oglas	0.0%	3.7%	3.7%	
	% within ali omenja svojo tezo	0.0%	2.3%	2.3%	
Adjusted Residual			6.2	-6.2	
Adjusted Residual			-5.7	5.7	

	% within spol osebe, ki daje oglas	.0%	100.0%	100.0%
	% within ali omenja svojo tezo	.0%	2.8%	2.3%
	% of Total	.0%	2.3%	2.3%
	Adjusted Residual	-1.3	1.3	
Total	Count	62	323	385
	% within spol osebe, ki daje oglas	16.1%	83.9%	100.0%
	% within ali omenja svojo tezo	100.0%	100.0%	100.0%
	% of Total	16.1%	83.9%	100.0%

spol osebe, ki daje oglas * ali omenja svojo visino Crosstabulation

			ali omenja svojo visino		Total
			da	ne	
spol osebe, ki daje oglas	moški	Count	51	94	145
		% within spol osebe, ki daje oglas	35.2%	64.8%	100.0%
		% within ali omenja svojo visino	63.0%	30.9%	37.7%
		% of Total	13.2%	24.4%	37.7%
		Adjusted Residual	5.3	-5.3	
	ženski	Count	30	201	231
		% within spol osebe, ki daje oglas	13.0%	87.0%	100.0%
		% within ali omenja svojo visino	37.0%	66.1%	60.0%
		% of Total	7.8%	52.2%	60.0%
		Adjusted Residual	-4.7	4.7	
	neznano	Count	0	9	9
		% within spol osebe, ki daje oglas	.0%	100.0%	100.0%
		% within ali omenja svojo visino	.0%	3.0%	2.3%
		% of Total	.0%	2.3%	2.3%
		Adjusted Residual	-1.6	1.6	

Total	Count	81	304	385
	% within spol osebe, ki daje oglas	21.0%	79.0%	100.0%
	% within ali omenja svojo visino	100.0%	100.0%	100.0%
	% of Total	21.0%	79.0%	100.0%

Osamljenost po starostnih skupinah

starostne skupine * ali v oglasu omeni da je osamljen Crosstabulation

		ali v oglasu omeni da je osamljen		Total
		da	ne	
starostne skupine mlajši od 65 let	Count	34	119	153
	% within starostne skupine	22.2%	77.8%	100.0%
	% within ali v oglasu omeni da je osamljen	37.8%	40.3%	39.7%
	% of Total	8.8%	30.9%	39.7%
	Adjusted Residual	-.4	.4	
od 65 do 74 let	Count	31	97	128
	% within starostne skupine	24.2%	75.8%	100.0%
	% within ali v oglasu omeni da je osamljen	34.4%	32.9%	33.2%
	% of Total	8.1%	25.2%	33.2%
	Adjusted Residual	.3	-.3	
od 75 do 84 let	Count	3	5	8
	% within starostne skupine	37.5%	62.5%	100.0%
	% within ali v oglasu omeni da je osamljen	3.3%	1.7%	2.1%
	% of Total	.8%	1.3%	2.1%
	Adjusted Residual	1.0	-1.0	
neznana starost	Count	22	74	96

	% within starostne skupine	22.9%	77.1%	100.0%
	% within ali v oglasu omeni da je osamljen	24.4%	25.1%	24.9%
	% of Total	5.7%	19.2%	24.9%
	Adjusted Residual	-.1	.1	
Total	Count	90	295	385
	% within starostne skupine	23.4%	76.6%	100.0%
	% within ali v oglasu omeni da je osamljen	100.0%	100.0%	100.0%
	% of Total	23.4%	76.6%	100.0%

Koga z oglasom iščejo – starost

starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas) * starostne skupine (osebe, ki jo iscejo) * spol osebe, ki daje oglas Crosstabulation

spol osebe, ki daje oglas		starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)				Total	
		mlajši od 60 let	od 60 do 69 let	nad 70	neznano		
moški	starostne skupine (osebe, ki do 60 let dajejo oglas)	Count	5	5	0	12	22
		% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	22.7%	22.7%	.0%	54.5%	100.0%
		% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	25.0%	10.6%	.0%	16.9%	15.2%
		% of Total	3.4%	3.4%	.0%	8.3%	15.2%
		Adjusted Residual	1.3	-1.1	-1.1	.6	
od 60 do 69 let		Count	11	11	0	23	45
		% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	24.4%	24.4%	.0%	51.1%	100.0%
		% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	55.0%	23.4%	.0%	32.4%	31.0%
		% of Total	7.6%	7.6%	.0%	15.9%	31.0%
		Adjusted Residual	2.5	-1.4	-1.8	.3	
nad 70 let		Count	0	21	2	26	49
		% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	.0%	42.9%	4.1%	53.1%	100.0%
		% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	.0%	44.7%	28.6%	36.6%	33.8%
		% of Total	.0%	14.5%	1.4%	17.9%	33.8%
		Adjusted Residual	-3.4	1.9	-.3	.7	

	neznana starost	Count	4	10	5	10	29	
		% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	13.8%	34.5%	17.2%	34.5%	100.0%	
		% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	20.0%	21.3%	71.4%	14.1%	20.0%	
		% of Total	2.8%	6.9%	3.4%	6.9%	20.0%	
		Adjusted Residual	.0	.3	3.5	-1.7		
Total			Count	20	47	7	71	145
		% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	13.8%	32.4%	4.8%	49.0%	100.0%	
		% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	
		% of Total	13.8%	32.4%	4.8%	49.0%	100.0%	
ženski	starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	do 60 let	Count	4	9	0	23	36
			% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	11.1%	25.0%	.0%	63.9%	100.0%
			% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	50.0%	11.5%	.0%	20.4%	15.6%
			% of Total	1.7%	3.9%	.0%	10.0%	15.6%
			Adjusted Residual	2.7	-1.2	-2.6	2.0	
	od 60 do 69 let	Count	0	49	7	54	110	
		% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	.0%	44.5%	6.4%	49.1%	100.0%	

	% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	.0%	62.8%	21.9%	47.8%	47.6%
	% of Total	.0%	21.2%	3.0%	23.4%	47.6%
	Adjusted Residual	-2.7	3.3	-3.1	.1	
nad 70 let	Count	0	1	7	19	27
	% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	.0%	3.7%	25.9%	70.4%	100.0%
	% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	.0%	1.3%	21.9%	16.8%	11.7%
	% of Total	.0%	.4%	3.0%	8.2%	11.7%
	Adjusted Residual	-1.0	-3.5	1.9	2.4	
neznana starost	Count	4	19	18	17	58
	% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	6.9%	32.8%	31.0%	29.3%	100.0%
	% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	50.0%	24.4%	56.3%	15.0%	25.1%
	% of Total	1.7%	8.2%	7.8%	7.4%	25.1%
	Adjusted Residual	1.7	-.2	4.4	-3.5	
Total	Count	8	78	32	113	231
	% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	3.5%	33.8%	13.9%	48.9%	100.0%
	% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
	% of Total	3.5%	33.8%	13.9%	48.9%	100.0%
neznano	starostne skupine (osebe, ki neznana starost	Count	4	3	2	9

	dajejo oglas)	% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	44.4%	33.3%		22.2%	100.0%
		% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	100.0%	100.0%		100.0%	100.0%
		% of Total	44.4%	33.3%		22.2%	100.0%
		Adjusted Residual	.	.		.	
	Total	Count	4	3		2	9
		% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	44.4%	33.3%		22.2%	100.0%
		% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	100.0%	100.0%		100.0%	100.0%
		% of Total	44.4%	33.3%		22.2%	100.0%
Total	starostne skupine (osebe, ki do 60 let dajejo oglas)	Count	9	14	0	35	58
		% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	15.5%	24.1%	.0%	60.3%	100.0%
		% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	28.1%	10.9%	.0%	18.8%	15.1%
		% of Total	2.3%	3.6%	.0%	9.1%	15.1%
		Adjusted Residual	2.2	-1.6	-2.8	2.0	
	od 60 do 69 let	Count	11	60	7	77	155
		% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	7.1%	38.7%	4.5%	49.7%	100.0%
		% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	34.4%	46.9%	17.9%	41.4%	40.3%

	% of Total	2.9%	15.6%	1.8%	20.0%	40.3%
	Adjusted Residual	-.7	1.9	-3.0	.4	
nad 70 let	Count	0	22	9	45	76
	% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	.0%	28.9%	11.8%	59.2%	100.0%
	% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	.0%	17.2%	23.1%	24.2%	19.7%
	% of Total	.0%	5.7%	2.3%	11.7%	19.7%
	Adjusted Residual	-2.9	-.9	.6	2.1	
neznana starost	Count	12	32	23	29	96
	% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	12.5%	33.3%	24.0%	30.2%	100.0%
	% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	37.5%	25.0%	59.0%	15.6%	24.9%
	% of Total	3.1%	8.3%	6.0%	7.5%	24.9%
	Adjusted Residual	1.7	.0	5.2	-4.1	
Total	Count	32	128	39	186	385
	% within starostne skupine (osebe, ki dajejo oglas)	8.3%	33.2%	10.1%	48.3%	100.0%
	% within starostne skupine (osebe, ki jo iscejo)	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
	% of Total	8.3%	33.2%	10.1%	48.3%	100.0%

Koga z oglasom iščejo – zakonski stan

zakonski stan osebe, ki jo iščejo

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vdovec/a	42	10.9	87.5	87.5
	samski/a, nikoli nisem bil/a	5	1.3	10.4	97.9
	porocen/a, nevezan/a				
	drugo	1	.3	2.1	100.0
	Total	48	12.5	100.0	
Missing	System	337	87.5		
Total		385	100.0		

Koga z oglasom iščejo – regija

regija (glede na telefonske številke), iz katere naj bo oseba, ki jo iščejo

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	01 Ljubljana	35	9.1	9.1	9.1
	02 Maribor, Murska Sobota	25	6.5	6.5	15.6
	03 Celje, Trbovlje	23	6.0	6.0	21.6
	04 Kranj	13	3.4	3.4	24.9
	05 Koper, Nova Gorica	5	1.3	1.3	26.2
	07 Novo mesto	8	2.1	2.1	28.3
	neznana regija	276	71.7	71.7	100.0
	Total	385	100.0	100.0	

Koga z oglasom iščejo – spol

spol osebe, ki daje oglas * spol osebe, ki jo iščejo Crosstabulation

			spol osebe, ki jo iščejo			Total
			moški	ženski	moški ali ženska	
spol osebe, ki daje oglas	moški	Count	7	136	2	145
		% within spol osebe, ki daje oglas	4.8%	93.8%	1.4%	100.0%
		% within spol osebe, ki jo iščejo	3.2%	86.6%	18.2%	37.7%
		% of Total	1.8%	35.3%	.5%	37.7%
		Adjusted Residual	-15.8	16.5	-1.4	
	ženski	Count	205	17	9	231
		% within spol osebe, ki daje oglas	88.7%	7.4%	3.9%	100.0%
		% within spol osebe, ki jo iščejo	94.5%	10.8%	81.8%	60.0%
		% of Total	53.2%	4.4%	2.3%	60.0%
		Adjusted Residual	15.7	-16.3	1.5	
	neznano	Count	5	4	0	9
		% within spol osebe, ki daje oglas	55.6%	44.4%	.0%	100.0%
		% within spol osebe, ki jo iščejo	2.3%	2.5%	.0%	2.3%
		% of Total	1.3%	1.0%	.0%	2.3%
		Adjusted Residual	.0	.2	-.5	
Total	Count	217	157	11	385	
	% within spol osebe, ki daje oglas	56.4%	40.8%	2.9%	100.0%	
	% within spol osebe, ki jo iščejo	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	
	% of Total	56.4%	40.8%	2.9%	100.0%	

Koga z oglasom iščejo – fizične lastnosti

ali v oglasu govori o fizicnih lastnostih

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid da	74	19.2	19.2	19.2
ne	311	80.8	80.8	100.0
Total	385	100.0	100.0	

ali omenja telesno višino osebe, ki jo iščejo

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid da	46	11.9	11.9	11.9
ne	339	88.1	88.1	100.0
Total	385	100.0	100.0	

ali omenja telesno težo osebe, ki jo iščejo

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid da	24	6.2	6.2	6.2
ne	361	93.8	93.8	100.0
Total	385	100.0	100.0	

Koga z oglasom iščejo – ali ima avto, voziški izpit

ali ima avto?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid da	49	12.7	100.0	100.0
Missing System	336	87.3		
Total	385	100.0		

ali ima voziški izpit?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid da	44	11.4	97.8	97.8
ne	1	.3	2.2	100.0
Total	45	11.7	100.0	
Missing System	340	88.3		
Total	385	100.0		